

GUÍA

per fomentar

BIODIVERSITAT

als nostres balcons, terrasses i jardins

GUÍA

per fomentar
BIODIVERSITAT
als nostres balcons, terrasses i jardins

Edició

SEO/BirdLife 2024

Il·lustracions jardí, terrassa i jardins

David Riera i Martí Franch

Textos i continguts

Jordi Prieto, Julia Moya i Cristina Sánchez

Disseny i maquetació

Noemí Alonso

Fotografies

Fotografies de domini públic o amb llicència Creative Commons (CC BY; CC BY-SA o CC BY-NC-SA) de diferents plataformes Pxfhere, Wikimedia Commons, PlantNet, FloraOn, Flickr

ISBN

979-13-990255-0-7

GiroNat cuenta con el apoyo de la Fundación Biodiversidad del Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico (MITECO) en el marco del Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia (PRIR), financiado por la Unión Europea - NextGenerationEU.

Aquesta guia està orientada a suggerir diferents espècies de plantes que ens ajudin a afavorir la biodiversitat en els nostres balcons, terrasses o jardins. Les característiques de cadascun d'aquests espais són diferents i, per tant, les plantes que hi podem tenir també són diferents ja sigui per la pròpia mida de les plantes, pel desenvolupament de les seves arrels o pel pes de testos i jardineres. Per ordre de dimensió dels espais, primer trobareu la llista de plantes suggerides per a balcons, després les de terrasses i finalment les de jardins. Cal tenir en compte que, tot i que no s'han repetit de nou en el llistat, en el cas de terrasses també s'hi poden posar totes les de balcons i en el cas dels jardins, totes les anteriors (balcons i terrasses).

Per a elaborar la present guia, s'han seleccionat plantes autòctones de l'àmbit mediterrani i, per tant, adaptades a aquest clima i amb

pocs requeriments hídrics. Tanmateix cada planta té les seves pròpies característiques i per tant cadascuna té unes necessitats de llum o aigua diferents que es destaquen a la fitxa.

En cadascuna de les fitxes, a més, podem trobar diferents característiques de cada planta (morfologia de la planta, mida, tipus de fulla, color de la flor, llum i aigua que necessiten, etc.), l'època de floració i de fructificació aproximada (que pot canviar una mica en funció de petits microclimes locals o la orientació concreta...). Tot això ens indicaran en quina època de l'any aquella planta pot ser més interessant per a afavorir a la biodiversitat (apareix indicada l'estació de l'any a la part superior de la fitxa de la planta) i ens pot ajudar a seleccionar quines volem tenir en els nostres balcons, terrasses o jardins.

LLEGENDA

- 1 Època de l'any en la qual aquesta planta ens pot ajudar més per afavorir la biodiversitat (en funció del calendari de floració i/o fructificació de cada planta).

- 2 Característiques de la planta en funció de la seva forma i mida.

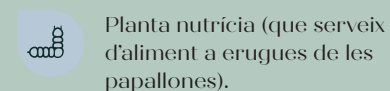
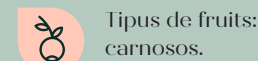
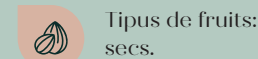
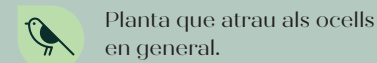
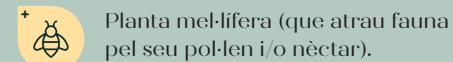
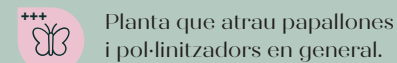
- 3 Alçada aproximada de la planta (en centímetres o metres).

- 4 Tipus de fulla.

- 5 Tipus de fauna que es pot veure afavorida per aquesta planta:
 +++ planta que atrau molt.
 ++ planta que atrau bastant.
 + planta que atrau una moderadament.

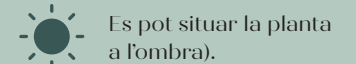
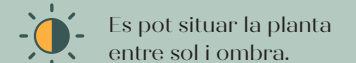
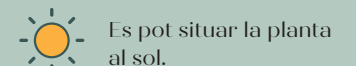

- 6 Època de floració.

- 7 Època de fructificació.

- 8 Època de plantació.

- 9 Requeriments de llum:

- 10 Requeriments d'aigua:

ÍNDEX GENERAL

ÍNDEX BALCONS	4
ÍNDEX TERRASSES	5
ÍNDEX JARDINS	6
BALCONS	7
TERRASSES	33
JARDINS	50
CONSELLS PER LES NOSTRES BALCONADES, TERRASSES I JARDINS	89
BIBLIOGRAFÍA I WEBGRAFÍA	98

ÍNDEX

BALCONS

Aquí podeu trobar el llistat de plantes recomanat per un balcó. Són una selecció de plantes de mida petita, o que es poden tenir en testos sense que creixin gaire, donat que en general els balcons solen ser espais petits.

primavera

estiu

tardor

hivern

Barballó o Espígol de fulla ample
Boixac
Boixac de camp
Borrajja
Botonet
Bruc boal
Bruc d'hivern
Bruguerola
Camamil·la
Cap d'ase
Esparnallac
Espígol o Lavanda
Estepa blanca
Estepa borrera
Estepa negra
Farigola
Fonoll
Menta
Murta
Orenga
Porrassina o Cebollí
Romaní
Sajolida
Tàrrec
Xicòria

8 **ET**
9 **PET**
10 **PET**
11 **P**
12 **P**
13 **P**
14 **TH**
15 **T**
16 **PE**
17 **PE**
18 **PE**
19 **PETH**
20 **P**
21 **P**
22 **P**
23 **PET**
24 **ET**
25 **PET**
26 **PET**
27 **ET**
28 **P** **H**
29 **PETH**
30 **E**
31 **PETH**
32 **ET**

ÍNDEX

TERRASSES

A les terrasses hi podem tenir totes les plantes de la llista anterior de balcons, però hi afegim la següent llista amb plantes de mida una mica més gran, que ja poden ser adequades per a espais com les terrasses, que en general són de mida més considerable.

primavera

estiu

tardor

hivern

TOTES LES PLANTES DEL BALCONS MÉS...

Aladern	34	P E T H
Aranyoner	35	P T
Arboç	36	E T H
Aritjol	37	E T H
Botja de cinc fulles	38	P E
Codonyer	39	P
Heura	40	T H
Limoner	41	P E
Llentiscle	42	P T
Lligabosc etrusc	43	P E T
Lligabosc mediterrani	44	P E T
Llorer	45	P T
Marfull	46	P T H
Olivera	47	P T
Roser salvatge o Gavarrera	48	P E T
Sàtic	49	P E T

ÍNDEX JARDINS

En els jardins hi podem tenir qualsevol de les plantes de les llistes anteriors, de balcons i terrasses. Però a més aquí afegim una sèrie de plantes que pel seu port considerem que són massa grans per estar en balcons i terrasses i que, per tant, considerem que serien aptes només per a jardins.

primavera

estiu

tardor

hivern

TOTES LES PLANTES DEL BALCONS I TERRASSES MÉS...

Aladern de fulla ampla	51	P	T	Mirabolà	70	P	E		
Aladern de fulla estreta	52	P	T	H	Olivereta	71	P	E	T
Àlber	53	P	H	Om	72	P	H		
Aloc	54	E	T	Perelloner	73	P			
Alzina	55	P	T	Perera	74	P	E	T	H
Alzina surera	56	P	T	Pi pinyer	75	P	H		
Ametller	57	E	H	Pollancre	76	P	H		
Arç blanc	58	P	T	Pomera silvestre	77	P			
Auró blanc	59	P	E	Romagueró	78	E			
Avellaner	60	E	T	H	Roure martinenc	79	P	E	T
Cirerer de bosc	61	P	E	Salze blanc	80	P			
Corretjola de marge	62	P	E	T	Sanguinyol	81	P	E	T
Corretjola de serp	63	P	E	Sarga	82	P	H		
Esbarzer	64	E	T	Trèmol	83	P	H		
Figuera	65	P	E	T	Trèvol	84	P	E	
Freixe de fulla estreta	66	P	E	H	Trèvol de prat	85	P	E	T
Garrofer	67	E	T	Vern	86	P	T	H	
Ginesta	68	P	Vidalba	87	E				
Grèvol	69	P	H	Vidiella	88	E			

BALCONS

primavera

estiu

tardor

hivern

tardor

BARBALLÓ O ESPÍGOL DE FULLA AMPLE ALHUCEMA O ESPIGÓN

Lavandula latifolia

Aquesta espècie té característiques medicinals similars a les altres espècies de *Lavandula*.

AROMÀTIQUES

60-80 cm

PERENNE

+++

+

Tornar

primavera

tardor

ORNAMENTAL

40-50 cm

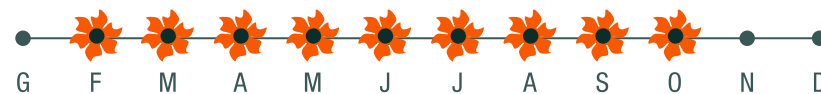
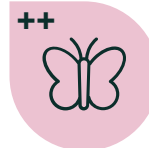
PERENNE

BOIXAC

CALÉNDULA

Calendula officinalis

Planta anual de jardí. En general més grossa i robusta que el bioxac de camp i amb flors més ataronjades; se li atribueixen les mateixes propietats remeieres.

primavera

tardor

BOIXAC DE CAMP CALÉNDULA

Calendula arvensis

Planta anual que floreix gairebé tot l'any, però sobretot a finals d'hivern i principi de primavera. Les calèndules serveixen d'aliment a diverses espècies de larves de lepidòpters. És molt atacada pels pugons, cosa que s'ha de tenir en compte per a les agrupacions florals en jardineria i té propietats medicinals, així que tingueu-la ben a prop! Aquesta planta té una característica molt inusual i és que fa tres tipus de llavors diferents per dispersar-se millor: unes tenen forma d'espina (per enganxar-se al pelatge dels animals), unes altres estan dotades amb una espècie de vela (que els permet volar amb el vent), i les altres tenen l'interior en forma de cuc enroscat (que cauran a la terra una vegada la planta mare mori).

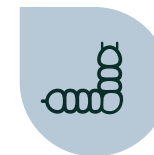
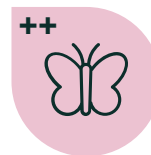
ORNAMENTAL

5-30 cm

PERENNE

primavera

BORRATJA

BORRAJA

Borago officinalis

És una de les primeres plantes anuals a florir a la primavera, amb unes flors blaves que sempre miren cap a terra. Aquesta planta s'ha menjat molt com a verdura i, actualment, hi ha varietats que es cultiven. Sovint s'usen per enriquir amanides i les flors com a decoració comestible o per fer-ne infusions.

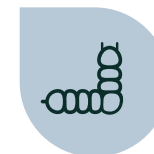
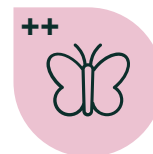
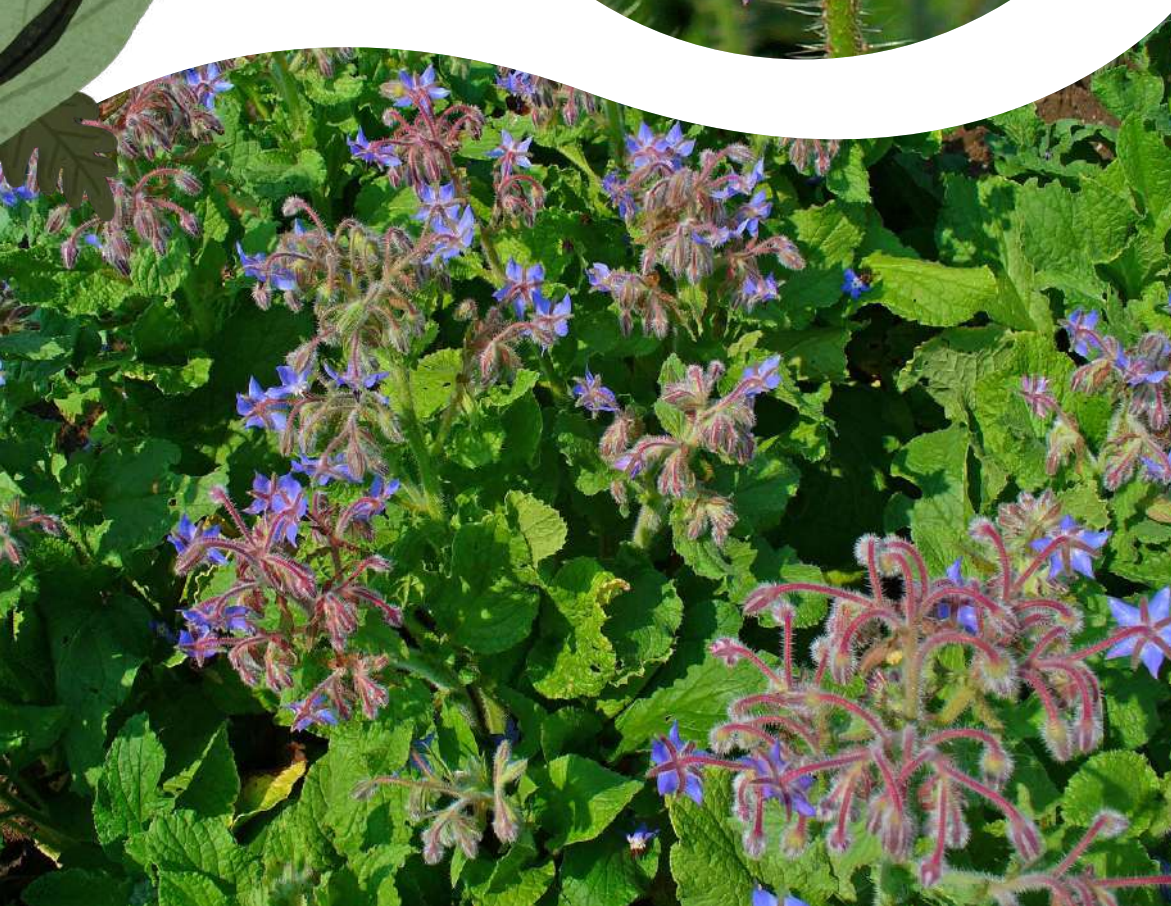
ORNAMENTAL

20-60 cm

PERENNE

primavera

BOTONET

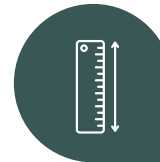
MARGARITA

Bellis perennis

Presenta el mateix costum que els gira-sols i, al llarg del dia, la flor de la planta va girant perquè el sol li toqui directament. Quan es fa de nit o plou, però, els pètals es tanquen. Se la relaciona amb l'amor ja des de la mitologia grega i romana, i si vols saber si una persona t'estima o no t'estima; pots provar d'anar traient pètals, a veure què et surt... A l'època dels romans i l'edat mitjana se'n feia servir el suc que surt al tallar les tiges, ja que deien que tenia poders curatius i cicatritzants.

ORNAMENTAL

10-20 cm

PERENNE

primavera

BRUC BOAL BREZO BLANCO

Erica arborea

És una planta molt melifera, molt interessant perquè floreix just a l'inici de primavera i en alguns indrets fins i tot ja a finals d'hivern. A casa nostra no supera els 4m, però a indrets com les illes Canàries pot arribar a fer 20m. De fusta dura, les soques s'han utilitzat per ebenistes i torners, sobretot per fer pipes per a fumar. Les branques s'han usat per a fer escombres. Un cop establerta és una planta molt resistent.

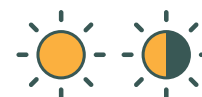
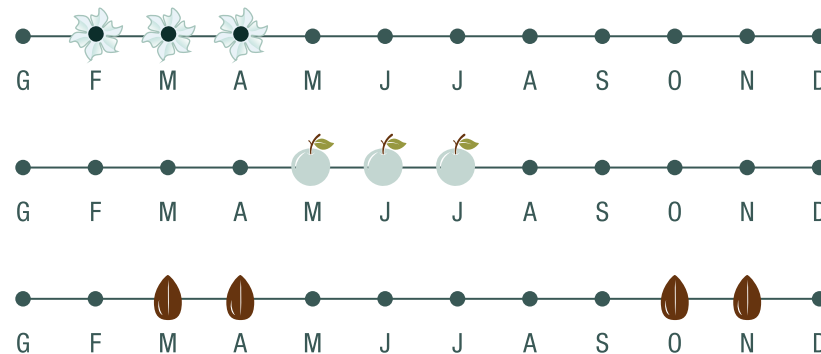
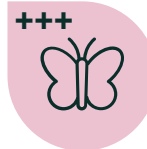
ARBUSTOS

1-4 m

PERENNE

Tornar

tardor

hivern

BRUC D'HIVERN BREZO DE INVIERNO

Erica multiflora

El seu nom català fa referència a la inusual època de floració (a principis d'hivern). Igual que l'altre espècie de bruc, és una espècie amb interès mel·lífer, visitada pel pol·len i, sobretot, pel seu nèctar. Si volem cultivar-la al jardí, cal recordar que s'associa a sòls calcaris, pedregosos i drenants; de vegades és de difícil implantació, però una vegada establerta, es comporta com un arbust molt resistent. Li agrada la llum i és millor situar-la a ple sol però pot tolerar la mitja ombra.

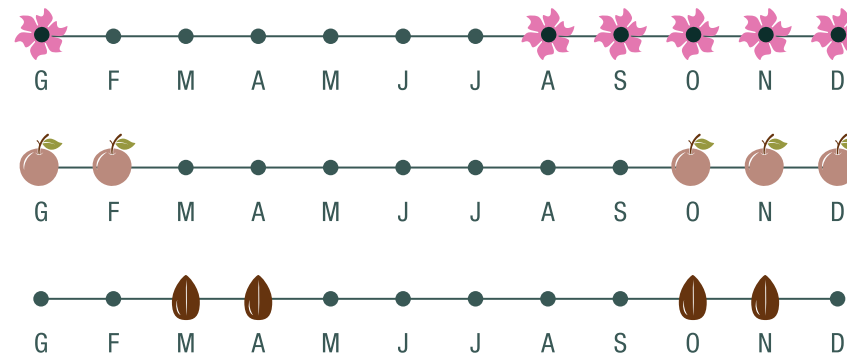
ARBUSTOS

0,5-2,5 m

PERENNE

Tornar

tardor

BRUGUEROLA

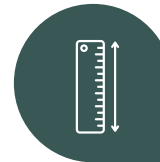
BREZO O BRECINA

Calluna vulgaris

Petit mata arbustiva molt ramificada, que ha tingut diversos aprofitaments remeiers i que és molt mel·lífera. Per a cultivar la bruguerola són necessaris espais assolellats i poca aigua. La bruguerola s'utilitza molt en jardineria com a planta ornamental.

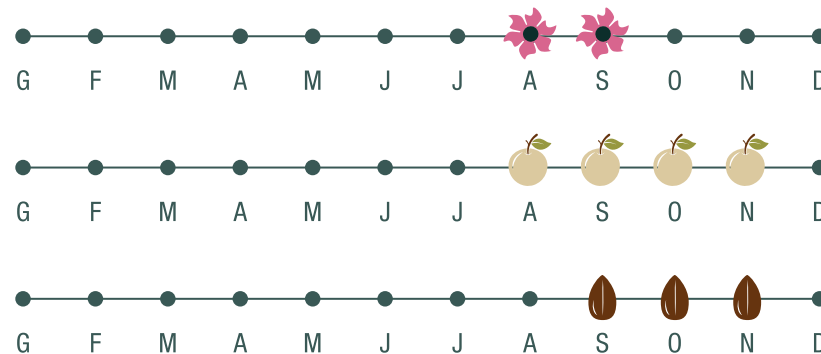
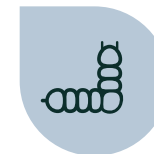
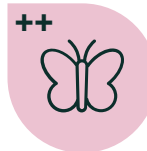
ARBUSTOS

0,1-1,5 m

PERENNE

Tornar

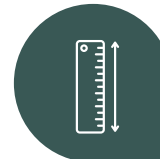

primavera

estiu

AROMÀTIQUES

20-40 cm

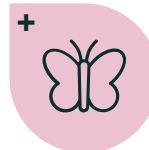
PERENNE

CAMAMIL·LA

MANZANILLA

Matricaria recutita / chamomilla

Planta anual que s'usa en productes medicinals, productes de bellesa etc. (se la considera digestiva, carminativa, sedant, tònica, antiinflamatòria, vasodilatadora i antiespasmòdica; s'aplica al cabell; l'oli essencial s'empra en aromateràpia). Se la confon moltes vegades amb la camamilla romana, *Chamaemelum nobile*, i no és clar a quina es refereixen els autors en esmentar les seves propietats medicinals.

primavera

estiu

CAP D'ASE CANTUESO

Lavandula stoechas

Planta aromàtica amb virtuts digestives, estimulants i antisèptiques. La seva essència s'utilitza per rentar ferides i netejar llagues. Utilitzada en l'elaboració de perfums i colònies. Segons la subespècie poden tenir el peduncle de la flor més llarg o més curt.

AROMÀTIQUES

30-100 cm

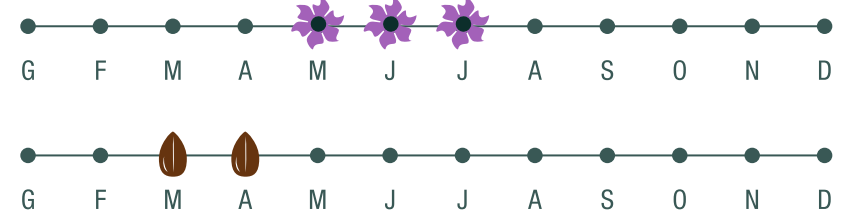

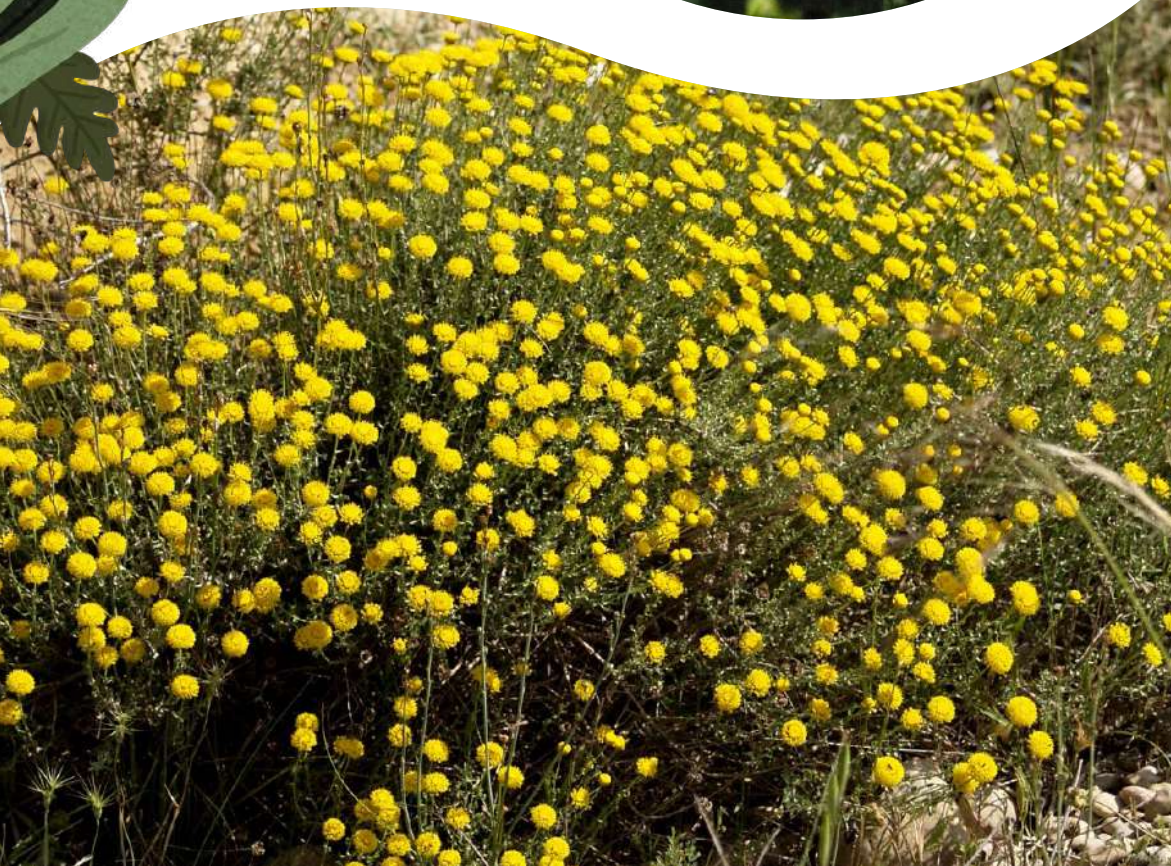
PERENNE

+++

+

primavera

estiu

ESPARNALLAC

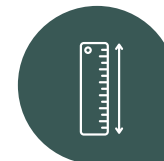
MANZANILLA O ABRÓTANO

Santolina chamaecyparissus

Planta molt coneguda per les seves propietats
medicinals: antirefredats, antisèptica, digestiva...

AROMÀTIQUES

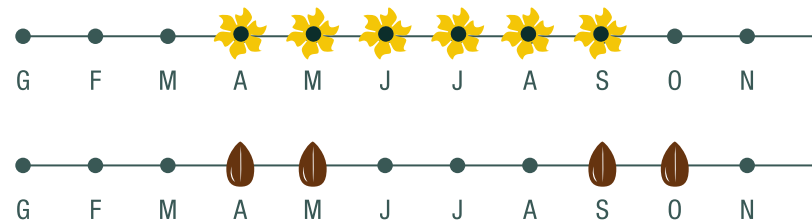

20-50 cm

PERENNE

++

primavera

estiu

ESPÍGOL O LAVANDA

ESPLIEGO O LAVANDA

Lavandula angustifolia

Planta de flaire agradable que s'ha aprofitat com a remeiera i en perfumeria i per a l'obtenció d'olis essencials.

AROMATIQUES

0,2-1,2 m

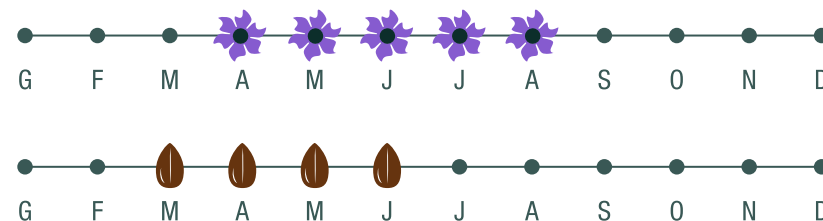

PERENNE

+++

+

primavera

ESTEPA BLANCA

ESTEPA BLANCA

Cistus albidus

Flors rosades molt grosses, amb pètals de textura arrugada molt característica. Fulles blanquinoses degut als nombrosos pèls que les recobreixen i que li donen aquest aspecte. Com a adaptació a la sequera mediterrània, les fulles es poden marcir i posteriorment tornar a reverdir amb les pluges. Totes les cistàcies contenen resines balsàmiques tant a les branques com a les fulles.

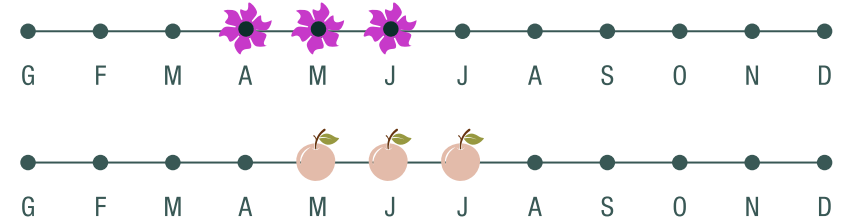
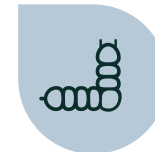
ARBUSTOS

0,4-1,5 m

PERENNE

primavera

ESTEPA BORRERA JAGUARZO MORISCO

Cistus salviifolius

L'estepa borrera té les flors blanques, però té fulles arrodonides, d'un verd obscur i al contrari de l'estepa negra, no són viscoses (no s'enganxen al tacte).

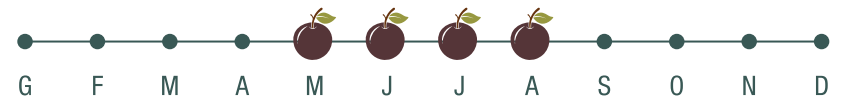
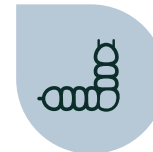
ARBUSTOS

0,2-0,9 m

PERENNE

primavera

ESTEPA NEGRA

JAGUARZO NEGRO

Cistus monspeliensis

Té les flors blanques, i les fulles de color verd fosc, molt allargades amb glàndules que donen un aroma característic i s'aferren entre els dits. A algunes zones amb forta pressió de pastura l'estepa negra pot arribar a ser l'arbust dominant. Les llavors germinen després d'un incendi (planta piròfila). Té propietats astringents i cicatritzants.

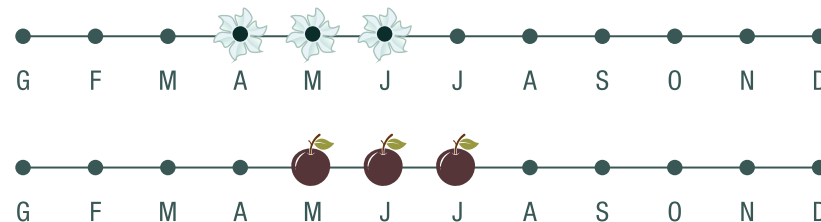
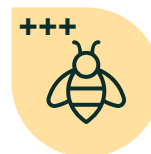
ARBUSTOS

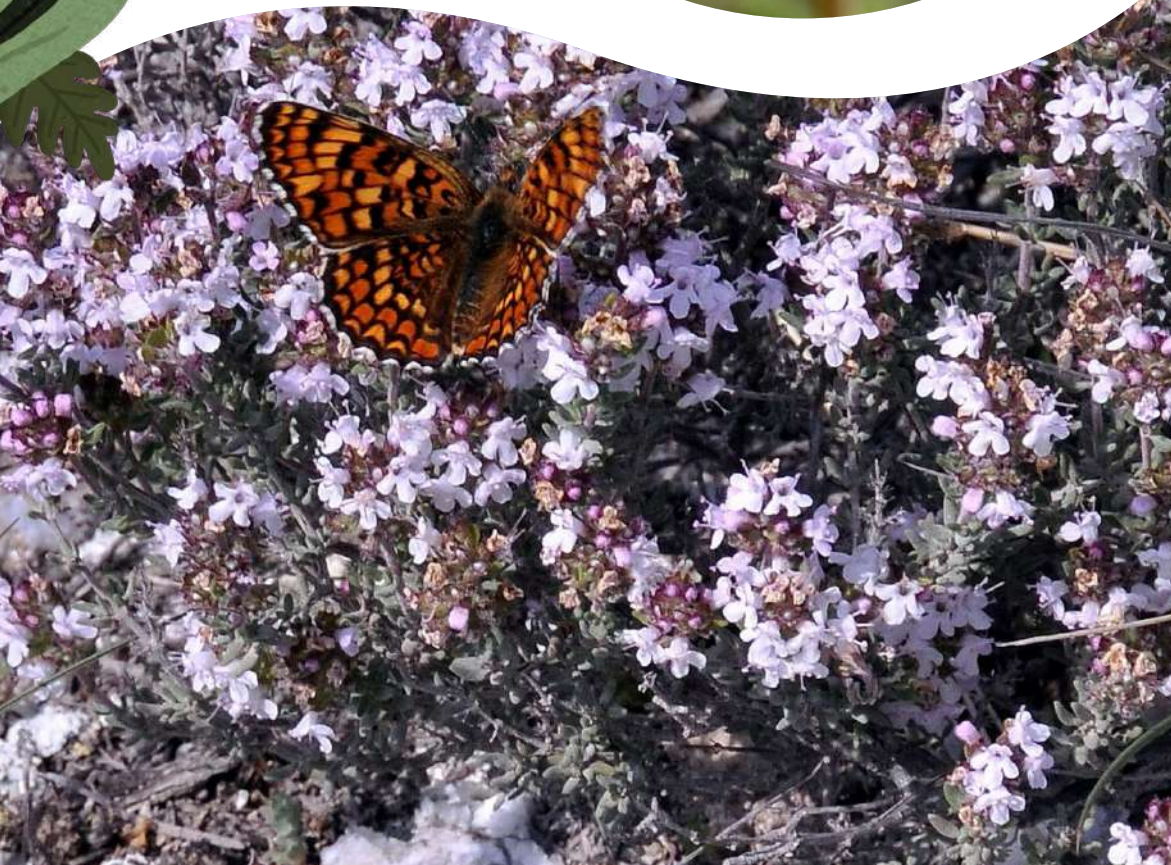

0,4-1,5 m

PERENNE

primavera

estiu

tardor

FARIGOLA

TOMILLO

Thymus vulgaris

Planta anual coneguda per tothom i famosa per les seves virtuts medicinals i culinàries. Ha tingut nombroses aplicacions culinàries (condiments i sopa de farigola amb pa, oli, sal i all) i medicinals (preparacions expectorants i mucolítiques o també olis essencials bactericides per a usos extrens); també usada com a tonificant, aperitiva, digestiva, antisèptica...

AROMATIQUES

10-30 cm

PERENNE

+++

+

estiu

tardor

FONOLL

HINOJO

Foeniculum vulgare

Planta amb múltiples virtuts i aplicacions (brotos tendres per a amanides, diverses parts utilitzades per a elaborar licors, digestiva, diurètica...). Emana una olor característica si es freguen les puntes de les fulles.

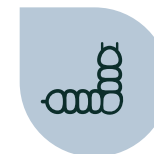
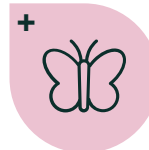
AROMÀTIQUES

0,5-2 m

PERENNE

primavera

estiu

tardor

MENTA

MENTASTRO

Mentha suaveolens

Planta anual de la família de les mentes, utilitzada pels seus olis essencials (amb propietats antibacterianes) i també utilitzada per aromatitzar.

AROMATIQUES

30-80 cm

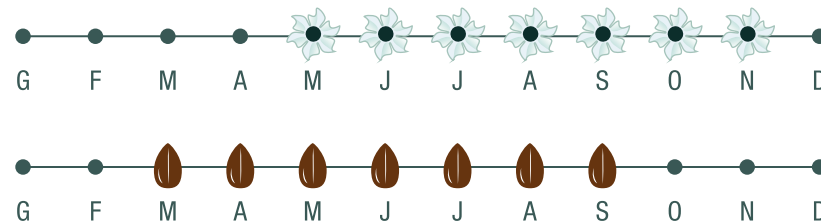

PERENNE

++

++

Tornar

primavera

estiu

tardor

MURTA

ARRAYÁN O MIRTO

Myrtus communis

Arbust ramificat i dens molt utilitzat per a tanques vegetals. Ha tingut diversos usos medicinals (flors, fulles i baies són antisèptiques, estomacals i estimulants) i els fruits són comestibles (treure la pell i les llavors perquè tenen molts tanins) i, macerats, se'n fa un licor molt agradable. Molt important en la mitologia grega: estava consagrada a Venus (deessa de l'amor), que es representava amb una corona de murtra; encara avui s'utilitza en casaments com a símbol d'amor.

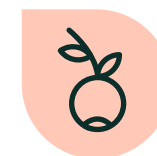
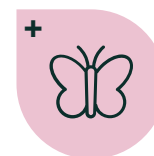
ARBUSTOS

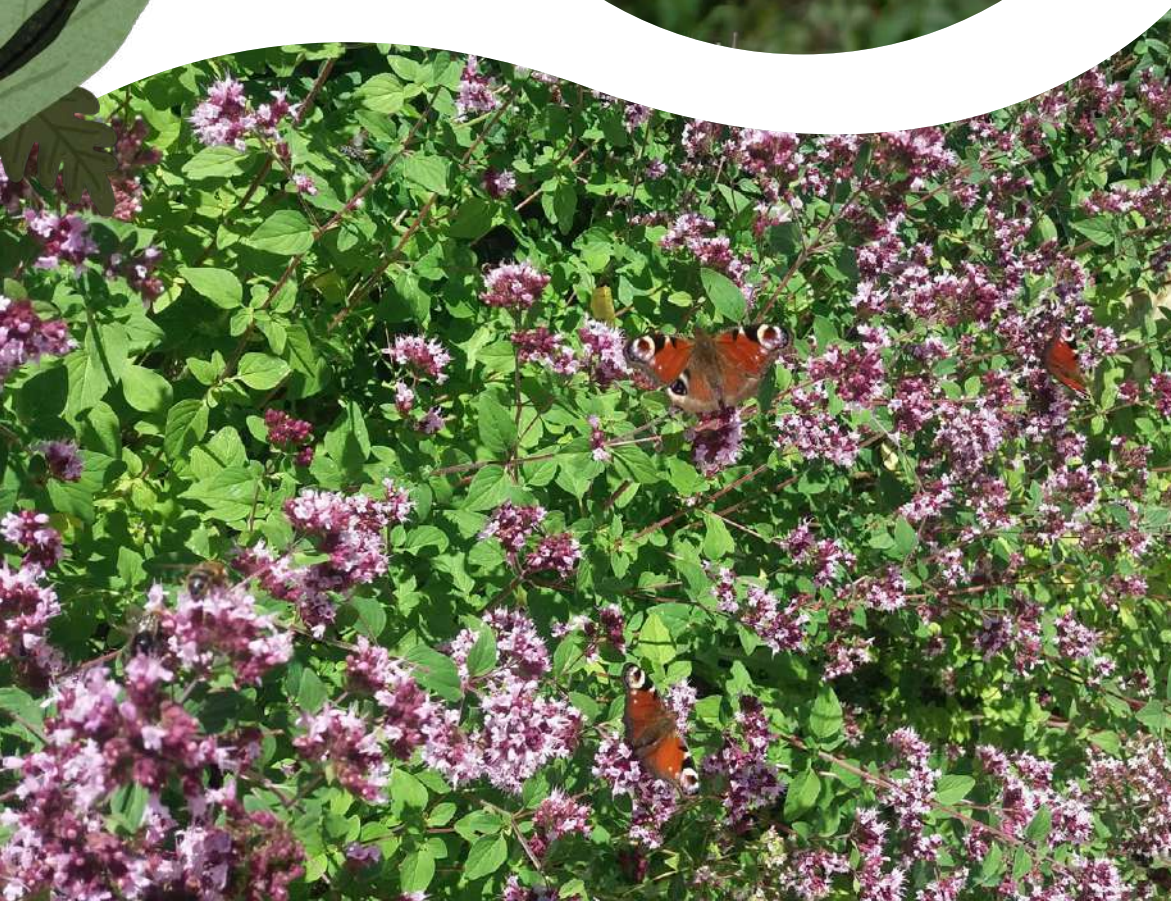

1-3 m

PERENNE

estiu

tardor

ORENGA

ORÉGANO

Origanum vulgare

Planta anual subllenysosa molt emprada per les seves propietats medicinals i també emprada per aromatitzar menjars.

AROMATIQUES

30-80 cm

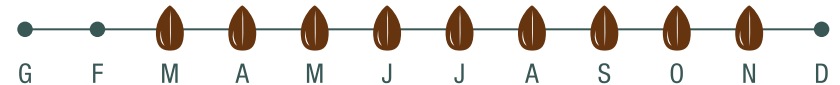
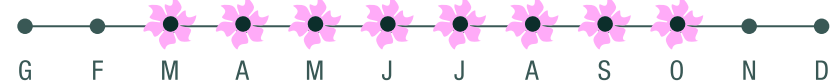

PERENNE

+++

+

primavera

hivern

PORRASSINA GAMONCILLO

Asphodelus fistulosus

Planta anual/biennal que es fa servir amb finalitats ornamentals en jardineria i és una planta respectada pels ramats, ja que és tòxica i els animals no se la mengen.

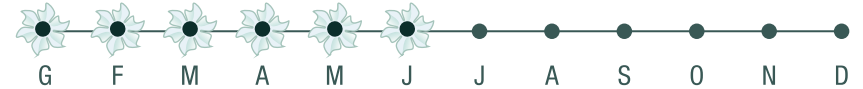
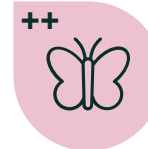
ORNAMENTAL

20-70 cm

PERENNE

primavera

estiu

tardor

hivern

ROMANÍ

ROMERO

Rosmarinus officinalis

Planta aromàtica i mel·lífera per excel·lència que té moltes aplicacions en la medicina tradicional (estimulant, diurètic, en infusió, oli utilitzat per rentar ferides i llagues...) i la cuina (excel·lent per condimentar). Com diu el proverbi castellà «Del romero se puede escribir un año entero».

AROMÀTIQUES

0,5-2 m

PERENNE

+++

+

G F M A M J J A S O N D

G F M A M J J A S O N D

G F M A M J J A S O N D

Tornar

estiu

SAJOLIDA

AJEDREA

Satureja montana

Planta aromàtica amb nombroses aplicacions medicinals i culinàries (ex: molt utilitzada per adobar les olives o per a donar gust a plats amb llegums com a base).

AROMÀTIQUES

10-40 cm

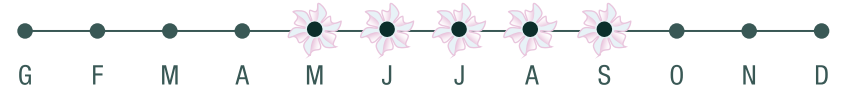

PERENNE

+++

++

primavera

estiu

tardor

hivern

TÀRREC

GALLOCRESTA

Salvia verbenaca

Floreix pràcticament tot l'any. Tota la planta és aromàtica i té propietats medicinals: contra les afeccions respiratòries en general (per l'efecte bactericida), és cicatritzant (s'empra per curar ja que afavoreix la cicatrització i impedeix que s'infecti la ferida), en infusió per a malalties respiratòries o també s'havia utilitzat com a col·liri per als ulls.

AROMÀTIQUES

10-60 cm

PERENNE

+++

+

estiu

tardor

XICÒRIA

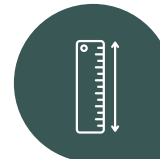
ACHICORIA

Cichorium intybus

Fulles basals comestibles quan son tendres.
Se li atribueixen propietats medicinals, laxants,
diurètiques... Pròpia de la regió mediterrània.

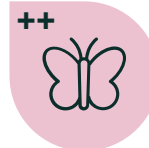
ORNAMENTAL

30-100 cm

PERENNE

TERRASSES

primavera

estiu

tardor

hivern

Tornar
a l'índex

primavera

estiu

tardor

hivern

ALADERN

ALADIerno

Rhamnus alaternus

És una espècie de planta fantàstica per crear tanques vegetals o pantalles de protecció verdes ja que soporta bé l'esporgada, resisteix la sequera i, tot i que requereix sol, també tolera l'ombra. El fruit és globós, vermellós al principi i negre en madurar (a finals de l'estiu o principis de tardor) i són escampats per les aus i, posteriorment, les seves granes, per les formigues. Es pot confondre amb l'aladern de fulla ampla (tot i que es diferencien fàcilment per la disposició de les fulles, en aquest cas alternes).

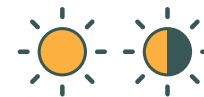
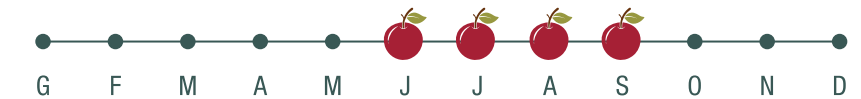
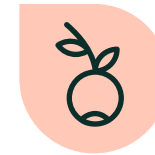
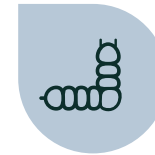
ARBUSTOS

0,4-6 m

PERENNE

Tornar

primavera

tardor

ARANYONER

ENDRINO

Prunus spinosa

Els seus fruits blavosos (comestibles malgrat el gust aspre) es fan servir per elaborar el famós "pacharán". Es pot fer servir per a tanques vegetals i també es planta com a ornamental.

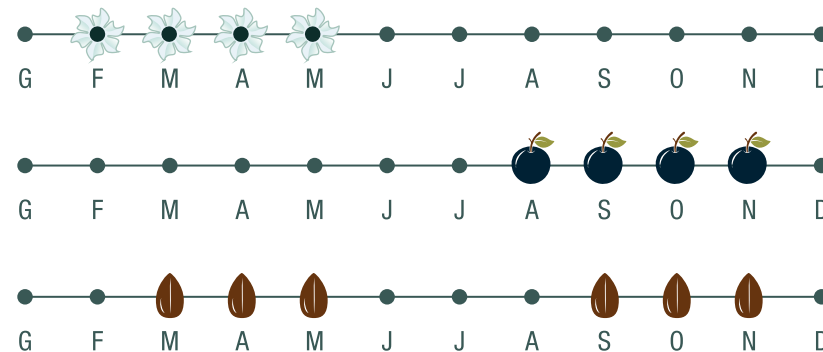
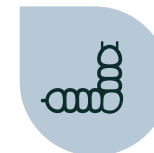
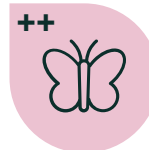
ARBUSTOS

0,3-4 m

CADUCA

Tornar

estiu

tardor

hivern

ARBOÇ MADROÑO

Arbutus unedo

Floreix i fructifica a la tardor, al mateix moment. Però la curiositat és que els fruits han trigat un any en madurar i, per tant, veiem al mateix temps les flors d'aquest any i els fruits que corresponen a les flors de l'any anterior. Els fruits són comestibles però es recomana no menjar-ne molts ja que poden donar mal de cap o malestar; i, si estan molt madurs, tenen un cert grau d'alcohol. Fusta molt compacta, molt aprofitada per a fer llenya i carbó.

ARBUSTOS

1-10 m

PERENNE

++

+

Tornar

estiu

tardor

hivern

ARÍTJOL

ZARZAPARRILLA

Smilax aspera

Planta enfiladissa que, juntament amb d'altres plantes, forma part de les típiques lianes de l'alzinar mediterrani; amb tija flexible i molt espinosa, s'ajuda de circells per trepar. Els fruits són dispersats pels ocells. Amb l'arrel d'aquesta planta (o d'altres de la mateixa família) a Amèrica se'n obté un extracte amb el qual, (barregat amb sucre, mel i aigua carbonatada) s'elabora un refresc de "zarzaparrilla" (que alguns van anomenar precursor de la Coca-Cola). Planta dioica (amb peus masculins i femenins).

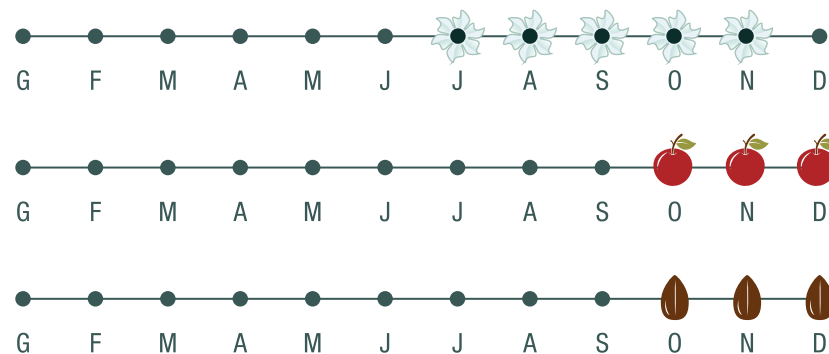
ENFILADISSES

0,2-15 m

PERENNE

Tornar

primavera

estiu

BOTJA DE CINC FULLES ESCOBÓN

Dorycnium pentaphyllum

Mata baixa, més o menys llenyosa i molt ramificada; és una planta mel·lífera i fixadora de nitrogen. El seu nom prové de la disposició dels folíols de les fulles, que semblen cinc fulles, tot i que en realitat n'és una de sola, amb cinc folíols sessils, sense peciol.

ARBUSTOS

0,2-1,5 m

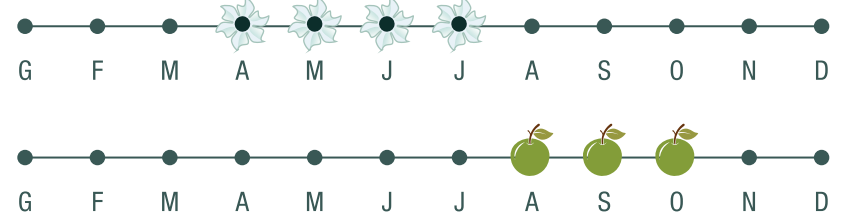

PERENNE

++

+

primavera

CODONYER

MEMBRILLO

Cydonia oblonga

El codonyer és un arbret petit i de gran interès ornamental per la seva floració, ideal per plantar en petits espais com jardins, àrees verdes, places i parcs. També es pot utilitzar per a tanques verdes, ja que tolera bé les podes. El codonyer és un arbre resistent a les gelades, encara que les que són tardanes poden afectar la floració. Prefereix llocs lluminosos amb sol directe, tot i que suporta una mica d'ombra. El fruit no es menja fresc, ja que és molt aspre però amb sucre es prepara el codonyat. Originari d'Àsia central.

ARBRE FRUITER

3-6 m

CADUCA

tardor

hivern

HEURA

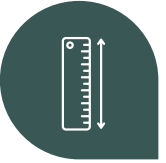
HIEDRA

Hedera helix

Liana reptant o enfiladissa que trepa gràcies a petites arrels que surten al llarg de les tiges. Per la seva floració tardana, els fruits de l'heura formen part important de la dieta de diversos ocells durant l'hivern (són tòxics per als humans).

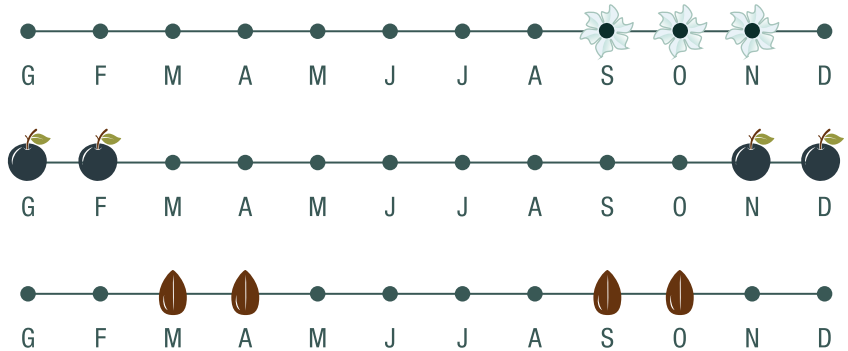
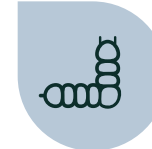
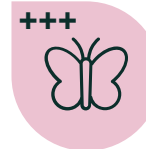
ENFILADISSES

3-50 m

PERENNE

Tornar

primavera

estiu

LIMONER

LIMONERO

Citrus limon

Originari de zones a la base de l'Himalaia, va ser introduït a Europa pels àrabs al segle X. El suc de les llimones (ric en vitamina C) s'usa per aromatitzar plats cuinats, o per a begudes refrescants i gelats.

ARBRE FRUITER

3-6 m

PERENNE

+++

+++

Tornar

primavera

tardor

LLENTISCLE

LENTISCO

Pistacia lentiscus

És un dels arbustos més típics de casa nostra. La fructificació a la tardor permet alimentar-se'n a ocells frugívors en aquesta època de menys recursos tròfics. Ha tingut molts aprofitaments: produeix una resina aromàtica, el màstic, apreciada per diferents usos (en farmàcia, ciments dentaris, vernissos o utilitzada per mastegar com un xiclet per enfortir les genives); la fusta ha estat emprada per ebenisteria, llenya i carbó. Planta de creixement lent.

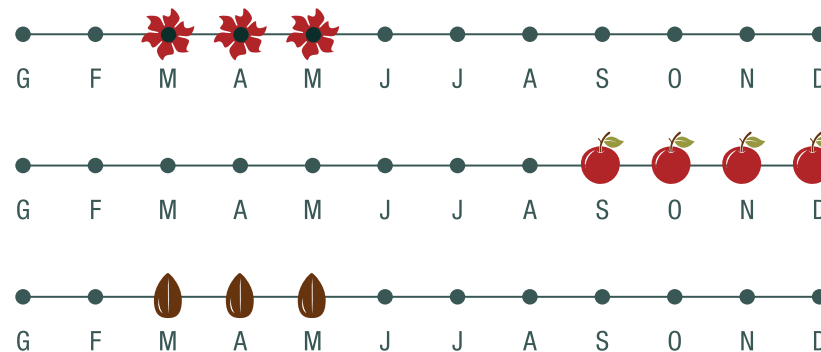
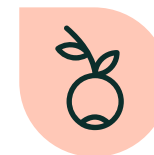
ARBUSTOS

1-5 m

PERENNE

Tornar

primavera

estiu

tardor

ENFILADISSES

1-4 m

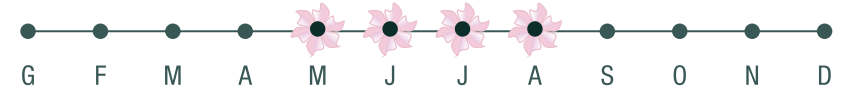
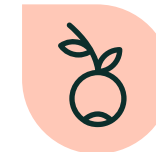
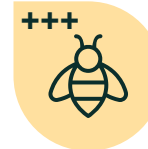

CADUCA

LLIGABOSC ETRUSC MADRESELVA ETRUSCA

Lonicera etrusca

Planta enfiladissa típica d'alzinars mediterranis. A diferència del lligabosc mediterrani, aquest té les flors més blanques i agrupades en glomèruls pendunculats.

[Tornar](#)

primavera

estiu

tardor

ENFILADISSES

1-4 m

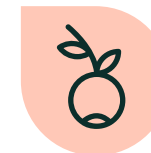
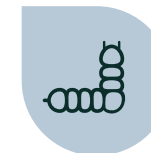
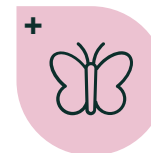
PERENNE

LLIGABOSC MEDITERRANI

MADRESELVA MEDITERRÀNEA

Lonicera implexa

Planta enfiladissa típica d'alzinars mediterranis. Fulles oposades i totalment soldades. Les flors s'obren al vespre i són pol·linitzades per papallones nocturnes. A diferència del lligabosc etrusc, les flors estan agrupades en glomèruls sèssils (no pedunculats). Fruits no comestibles, són una mica tòxics.

Tornar

primavera

tardor

LLORE

LAUREL

Laurus nobilis

S'ha plantat per a usos medicinals i culinaris (guisats, rostits...), gràcies a l'oli essencial de les fulles que les fa aromàtiques i estimulants. Es pot plantar per a fer tanques vegetals i també té usos ornamentals, simbòlics o religiosos.

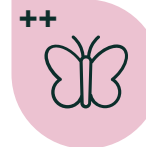
ARBUSTOS

5-15 m

PERENNE

Tornar

primavera

tardor

hivern

MARFULL

DURILLO

Viburnum tinus

És un dels arbusts més típics dels alzinars. La floració tardoral coincideix amb l'època de maduració dels fruits, que són tòxics i d'un color blau metàl·lic, molt apreciats per les aus frugívores. Planta que aprecia un lloc a mitja ombra (millor que amb insolació directa) i ben protegit del vent, per exemple, al jardí o contra el mur d'una casa. No li agrada massa el fred, tot i que suporta bé les gelades breus. En test s'adapta a un substrat per a plantes mediterrànies.

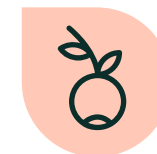
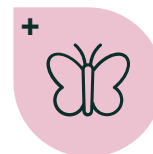
ARBUSTOS

1-4 m

PERENNE

Tornar

primavera

tardor

OLIVERA

OLIVO

Olea europaea

Plantada des de temps antics a la regió Mediterrània per l'aprofitar-ne els seus fruits, dels quals se n'extreu el preuat oli (per cuinar, perfumeria o per elaborar sabons). La varietat silvestre té les fulles i el fruit més petit i les branques més intrincades. La branca d'olivera és el símbol de la Pau. Relacionada amb l'atletisme, en època romana, als guanyadors dels jocs olímpics se'ls coronava amb branques d'olivera.

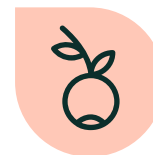
ARBRE

2-10 m

PERENNE

Tornar

primavera

estiu

tardor

ARBUSTOS

0,5-4 m

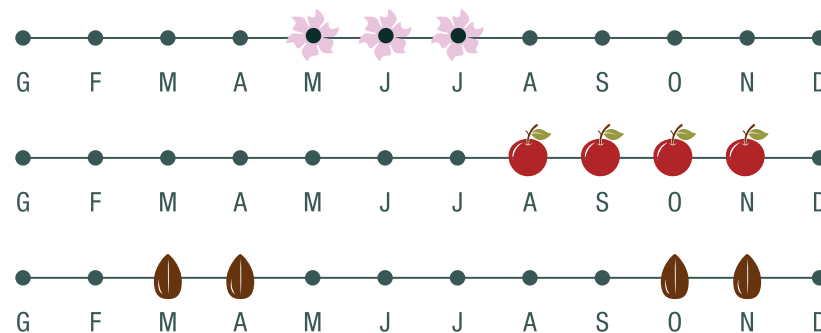
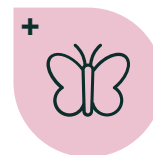
CADUCA

ROSER SALVATGE

ESCARAMUJO

Rosa canina

El fruit es pot menjar cru (font de vitamina C) però el seu alt contingut en tanins causa restrenyiment i, en castellà, li dona el nom comú de "tapaculo"; en català, "gratacul", al·ludeix a la coïssor que provoquen els pèls quan es mengen sense separar-los de l'agradosa polpa. Tanmateix, els fruits són aptes per a la confecció de mermelades, confitures i geles. De les llavors del roser o gavarrera també es pot extreure un oli apreciat en perfumeria i cosmètica. A l'entorn natural podem trobar diferents espècies de rosers autòctons i exemplars introduïts per jardineria (sovint amb hibridacions) que dificulten identificar les espècies.

[Tornar](#)

primavera

estiu

tardor

SAÜC

SAÚCO

Sambucus nigra

Potser es una de les planta més remeieres (s'aprofiten totes les parts de la planta) tot i que en general és una planta tòxica; tanmateix, les flors no ho són i els fruits ben madurs es poden menjar (però verds són tòxics).

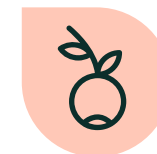
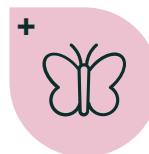
ARBUSTOS

2-5 m

CADUCA

Tornar

JARDINS

primavera

estiu

tardor

hivern

Tornar a l'índex

primavera

tardor

ALADERN DE FULLA AMPLA LABIÉRNAGO NEGRO

Phillyrea latifolia

Típica de l'ambient mediterrani, se sembra en jardins i tanques vegetals pel fullatge dens i persistent. Tolerà millor que l'alzina els efectes de la sequera intensa, però no tolera els freds intensos. Similar a l'aladern però es poden diferenciar per la disposició de les fulles a les branques: aquest les té oposades i l'aladern les té unides a la tija de manera alterna.

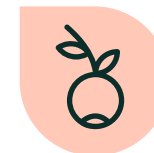
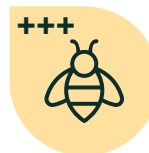
ARBUSTOS

1-8 m

PERENNE

Tornar

primavera

tardor

hivern

ALADERN DE FULLA ESTRETA LABIÉRNAGO U OLIVILLO

Phillyrea angustifolia

Planta apreciada per ser mel·lífera. Els fruits madurs tenen un color blau fosc vistós i, com les fulles, són astringents i s'han utilitzat per tractar úlceres i inflamacions de la boca. Com a curiositat, alguns exemplars són mascles i no fructifiquen; altres són funcionalment mascles i femelles (androdioics) però no donaran fruit cada any.

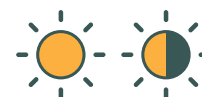
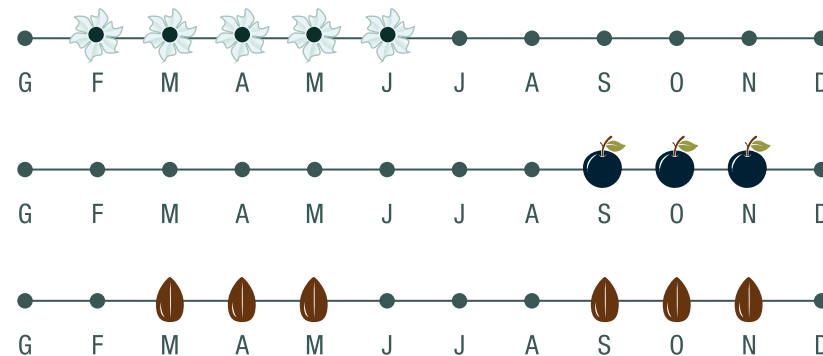
ARBUSTOS

1-3 m

PERENNE

Tornar

primavera

hivern

ÀLBER

ÁLAMO

Populus alba

Semblant al pollancre, però amb les fulles amb el revers blanc, l'escorça blanca i llisa i de caire més mediterrani. Es troba en el bosc de ribera, on pot ser l'arbre dominant, i suporta millor les calors estiuenques que el vern. Fusta tova, de baixa qualitat, per a fer pasta de paper i embalatges. Es planta en jardineria a parcs, places i carrers, però les arrels poderoses poden acabar aixecant el terra del paviment. Té peus femenins i masculins.

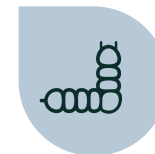
ARBRE DE RIBERA

20-30 m

CADUCA

Tornar

estiu

tardor

ALOC

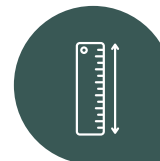
SAUZGATILLO

Vitex agnus-castus

Arbret molt ramificat i aromàtic. Té diverses propietats medicinals, entre les quals, la diürètica i l'antiespasmòdica. Els fruits tenen un sabor picant i són un estimulant digestiu; també s'han utilitzat per falsificar el pebre. A l'antiguitat es plantaven als monestirs pel suposat efecte repressor als òrgans sexuals (d'aquí el seu nom científic).

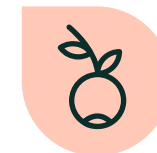
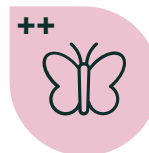
ARBUSTOS

1-6 m

CADUCA

Tornar

primavera

tardor

ALZINA

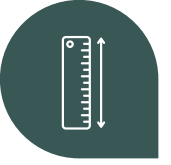
ENCINA

Quercus ilex

Arbre corpulent i de capçada ampla. La seva fusta és molt apreciada com a llenya, ja que dona un carbó de molt bona qualitat i molt calorífic. Els fruits, glans, són amargs i formen part de la dieta de nombroses aus i mamífers i també s'han utilitzat per l'alimentació d'animals, sobretot porcs (sobretot de la varietat d'alzina carrasca, que són dolços). Les fulles han tingut aplicacions remeieres.

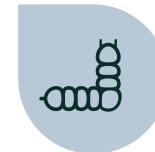
ARBRE

10-20 m

PERENNE

Tornar

primavera

tardor

ALZINA SURERA

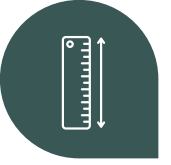
ALCORNOQUE

Quercus suber

L'escorça molt groixuda d'aquesta espècie és el conegut suro, explotat durant molt de temps per l'home. El suro s'extreu periòdicament cada 10-11 anys. Les glans cauen a la tardor hivern, permetent als animals alimentar-se durant en aquest període.

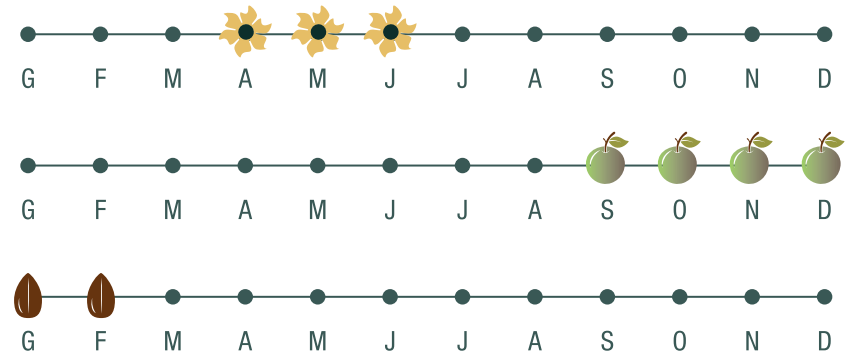
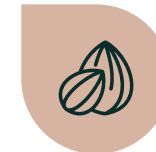
ARBRE

10-20 m

PERENNE

Tornar

estiu

hivern

AMETLLER

ALMENDRO

Prunus dulcis

Introduït a la regió Mediterrània des de fa segles. El fruit, les ametlles, es mengen crues o torrades i són la base de molts productes de pastisseria (torrons, panellets, massapà...).

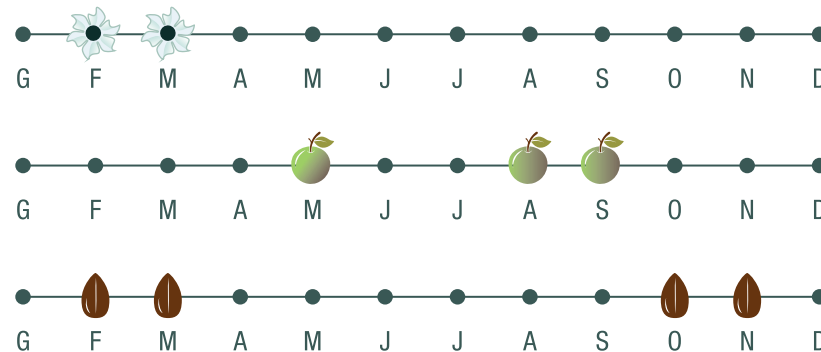
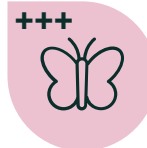
ARBRE FRUITER

6-10 m

PERENNE

Tornar

primavera

tardor

ARÇ BLANC MAJUELO

Crataegus monogyna

Arbust molt interessant per a la biodiversitat, per la important floració a primavera (que atrau a pol·linitzadors) i la fructificació a la tardor, amb fruits que formen part de la dieta de nombrosos animals frugívors (ocells i mamífers). Fruits comestibles, malgrat que tenen pinyols grossos i són bastant insípidos (tot i que afegint-hi sucre se'n fan melmelades). Es pot fer servir per fer tanques verdes denses, espinoses i impenetrables. De fusta dura i resistent.

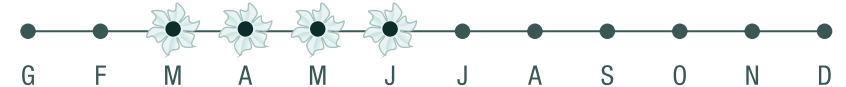
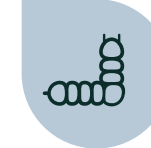
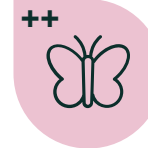
ARBUSTOS

1-8 m

CADUCA

Tornar

primavera

estiu

AURÓ BLANC

ARCE MENOR O CAMPESTRE

Acer campestre

La seva mida continguda ens permet plantar-lo en llocs on altres serien massa grans. El seu creixement és molt ràpid, podent tenir ombra en pocs anys i, durant la tardor, el color grogós, ataronjat o vermellós de les fulles pot donar un bonic color al jardí. Aguantava la contaminació de les ciutats i com dóna una bona ombra es planta en parcs i jardins. De fusta dura, serveix per a fer mobles.

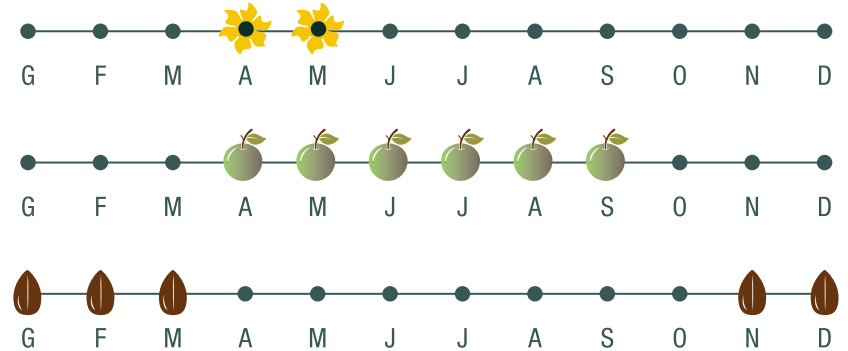
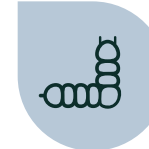
ARBRE

5-15 m

CADUCA

Tornar

estiu

tardor

hivern

AVELLANER

AVELLANO

Corylus avellana

Ha estat molt cultivat pel fruit, ja que les avellanes són comestibles (i bones per baixar el colesterol) i són la base de torrons o salses com el romesco. Planta mel·lífera important, ja que floreix a l'hivern i els fruits són aliment bàsic per alguns animals. Les flors masculines i femenines estan a la mateixa planta. Les tiges dels brots (llargues i flexibles) han estat usades per cistelleria o tanques (les més groixudes).

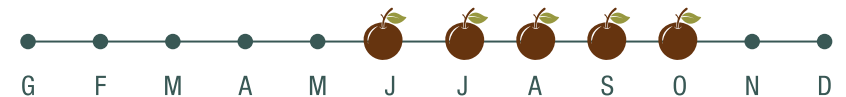
ARBUSTOS

2-6 m

CADUCA

primavera

estiu

CIRERER DE BOSC

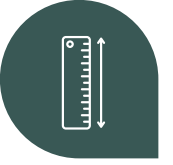
CEREZO

Prunus avium

És un arbre molt resistent al fred i força a la sequera, ja que no requereix grans quantitats d'aigua; tot i així, no li agraden els extrems (no suporta els terrenys saturats d'aigua durant molt de temps ni tampoc les sequeres estivals fortes). Es cultiven des de temps remots diferents varietats. Les cireres es poden menjar fresques o confitades i amb el suc fermentat se'n fa el kirsch.

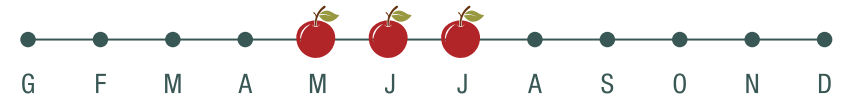
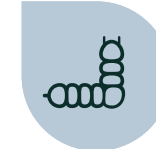
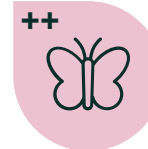
ARBRE FRUITER

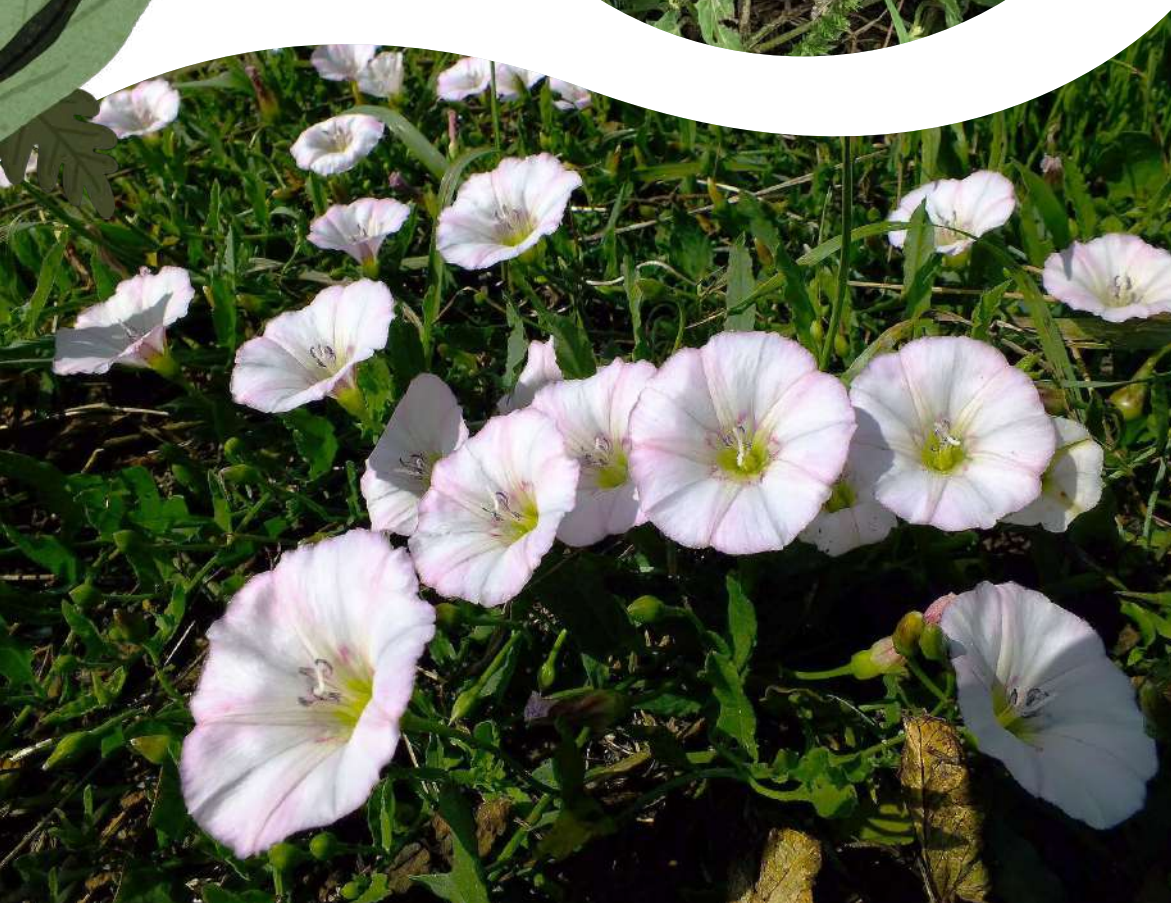
10-15 m

CADUCA

Tornar

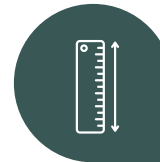
primavera

estiu

tardor

ENFILADISSES

0,2-1 m

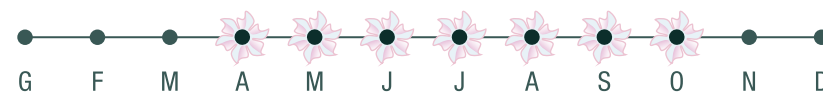
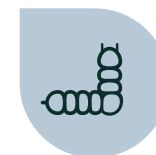
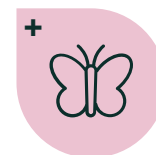
PERENNE

CORRETJOLA DE MARGE

CAMPANILLA DE LOS CAMPOS O CORREHUELA

Convolvulus arvensis

Planta biennal enfiladissa, però a diferència de la corretjola de serp, aquesta té unes flors més blanquinoses (a vegades una mica rosades) i més petites. Típica de zones de cultius, també es pot trobar en altres ambients antropitzats. Com altres corretjoles, en medicina tradicional utilitzada com a purgant.

primavera

estiu

CORRETJOLA DE SERP

CORREHUELA O CAMPANILLA ROSA

Convolvulus althaeoides

És una planta biennial fàcil de veure als marges de camps i prats secs. Tot i ser una planta enfiladissa, si no té vegetació on trepar, no té problemes en reptar per terra. En medicina tradicional utilitzada com a purgant.

ENFILADISSES

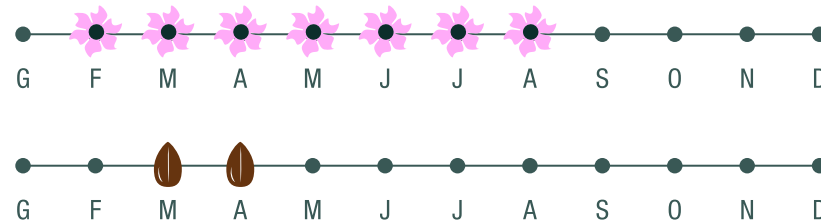

0,5-2,5 m

PERENNE

+

estiu

tardor

ESBARZER

ZARZAMORA

Rubus ulmifolius

Els seus fruits comestibles, molt rics en vitamina C, són les famoses mores. Els fruits formen part de la dieta d'aus i mamífers i nosaltres els utilitzem per fer melmelades, conserves i licors. Aquesta planta té propietats anticatarrals i combat els trastorns estomacals i de l'intestí. Sovint s'hibrida amb altres espècies d'esbarzer, fent difícil saber de quina espècie exacta es tracta.

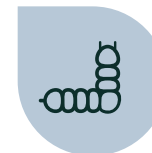
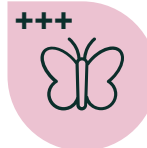
ARBUSTOS

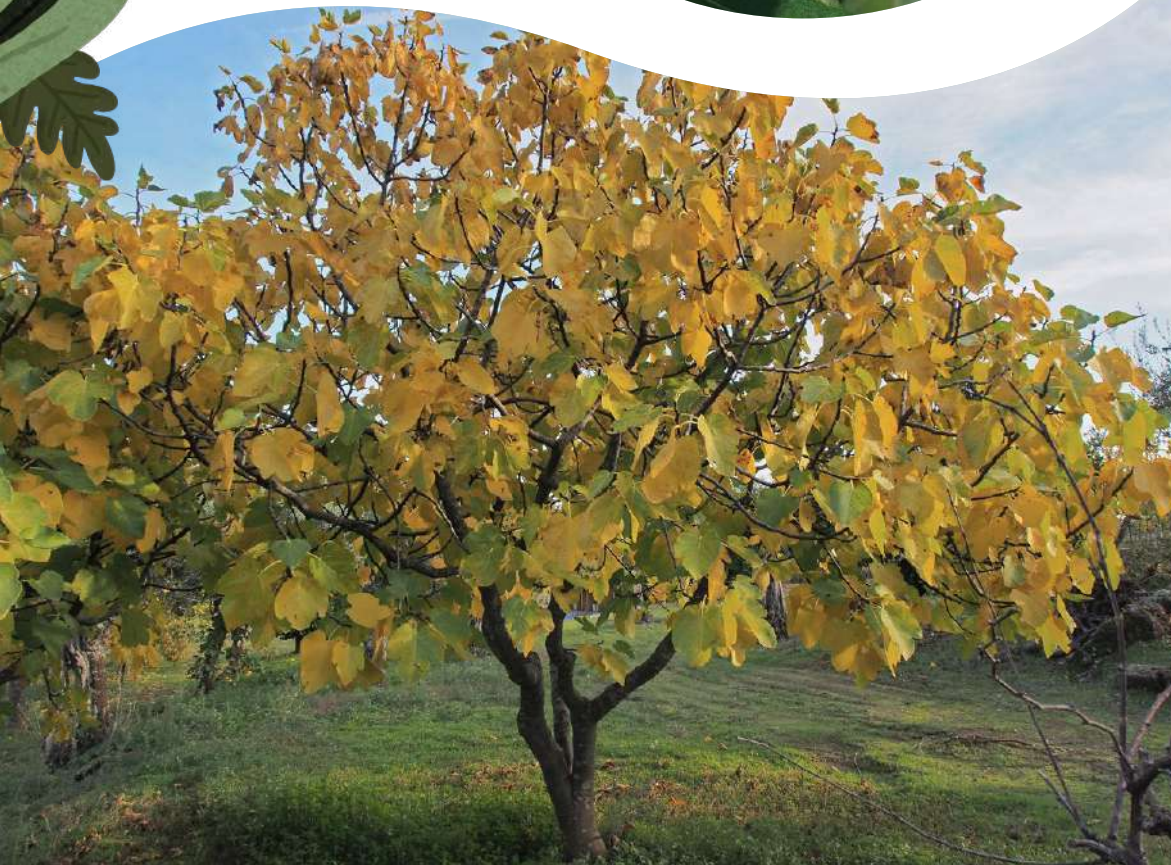

1-10 m

SEMIPERENNE

primavera

estiu

tardor

ARBRE FRUITER

5-10 m

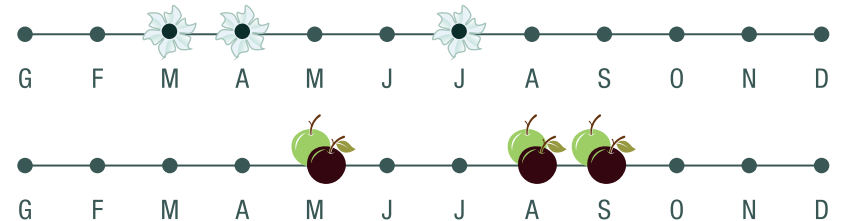
CADUCA

FIGUERA

HIGUERA

Ficus carica

Es coneixen diverses varietats i races de figues cultivades i ha estat un aliment bàsic per a persones i animals. La figaflor és el fruit primerenc d'algunes varietats; les figues normals solen madurar a finals d'estiu. Es poden menjar madures o es poden deixar assecar (figues seques).

Tornar

primavera

estiu

hivern

FREIXE DE FULLA ESTRETA

FRESNO

Fraxinus angustifolia

Ha tingut i té molts aprofitaments: la seva fusta, flexible i resistent, és molt apreciada en ebenisteria i per fabricar mànces d'eines del camp (destrals i altres eines que necessitin resistir els impactes) així com peces de carros i rodes de fusta, bastons, etc. Les fulles s'utilitzen com a farratge per a bestiar i també s'ha plantat com a ornamental en carrers i jardins de pobles i ciutats.

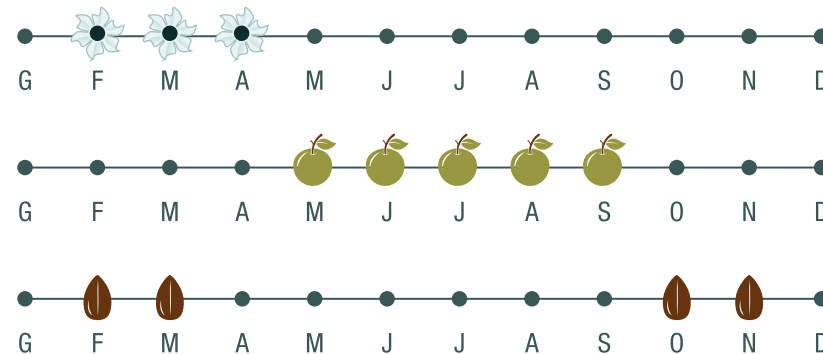
ARBRE DE RIBERA

15-20 m

CADUCA

Tornar

estiu

tardor

GARROFER

ALGARROBO

Ceratonia siliqua

El garrofer s'ha cultivat ja des de molt antic pel seu fruit, la garrofa (que corresponen a les flors de l'any anterior), per a menjar o com a farratge pels animals. La farina té gran capacitat d'absorció i s'utilitza com a espessidor i estabilitzador alimentari. Fusta preuada en ebenisteria. No tolera les temperatures baixes. Les llavors seques tenen un pes tant constant (0,18g), que s'usava com a unitat de mesura per pesar i era la unitat de pes per al comerç d'or, diamants i pedres precioses (fins al 1914).

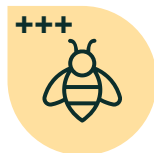
ARBRE

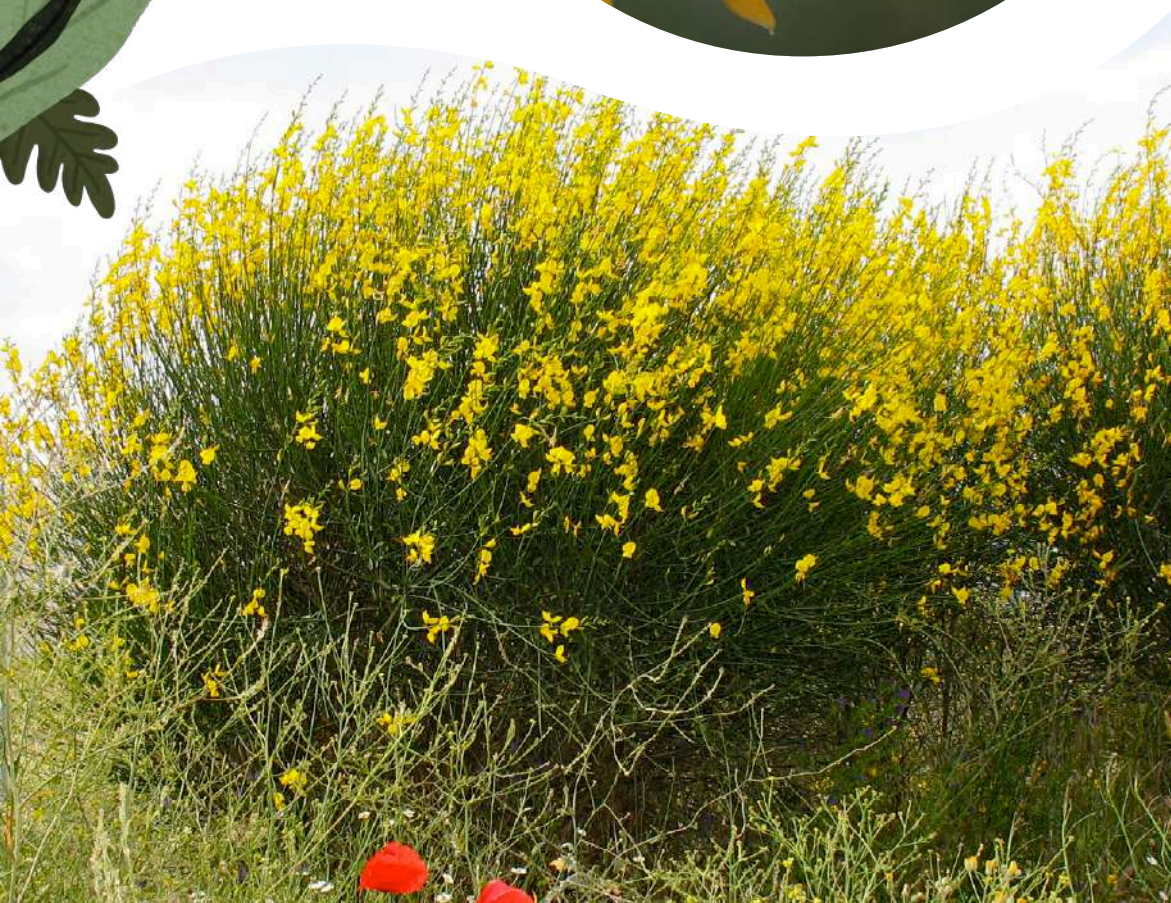

5-10 m

PERENNE

[Tornar](#)

primavera

GINESTA

RETAMA DE OLOR O DE FLOR

Spartium junceum

Planta força usada com a ornamental en jardins o vores de camins. Tota la planta s'ha utilitzat com a tint perquè dóna a la llana un bonic color groc. Fruits i flors són tòxics.

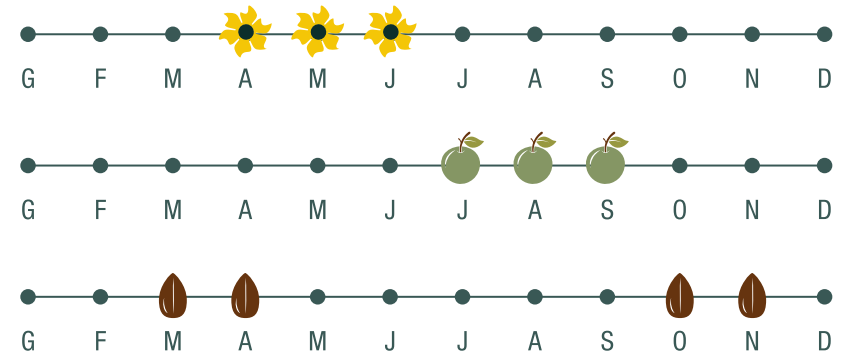
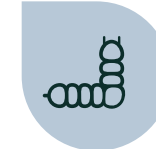
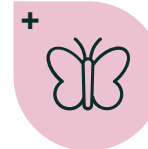
ARBUSTOS

1-3 m

PERENNE

Tornar

primavera

hivern

GRÈVOL

ACEBO

Ilex aquifolium

Arbret de gran valor ecològic, ja que els fruits es mantenen a l'arbre durant tot l'hivern i formen part de la base alimentària de moltes espècies de fauna salvatge (ex: molt important per a ocells com per el gall fer). Els fruits són altament tòxics per al consum humà. Suporta bé la insolació però no la sequera. Es pot utilitzar per a tanques vegetals, ja que rebrota bé després de l'esporgada. Fusta dura i compacta, apreciada en ebenisteria. A Catalunya, està protegida des del 1984.

ARBUSTOS

2-25 m

PERENNE

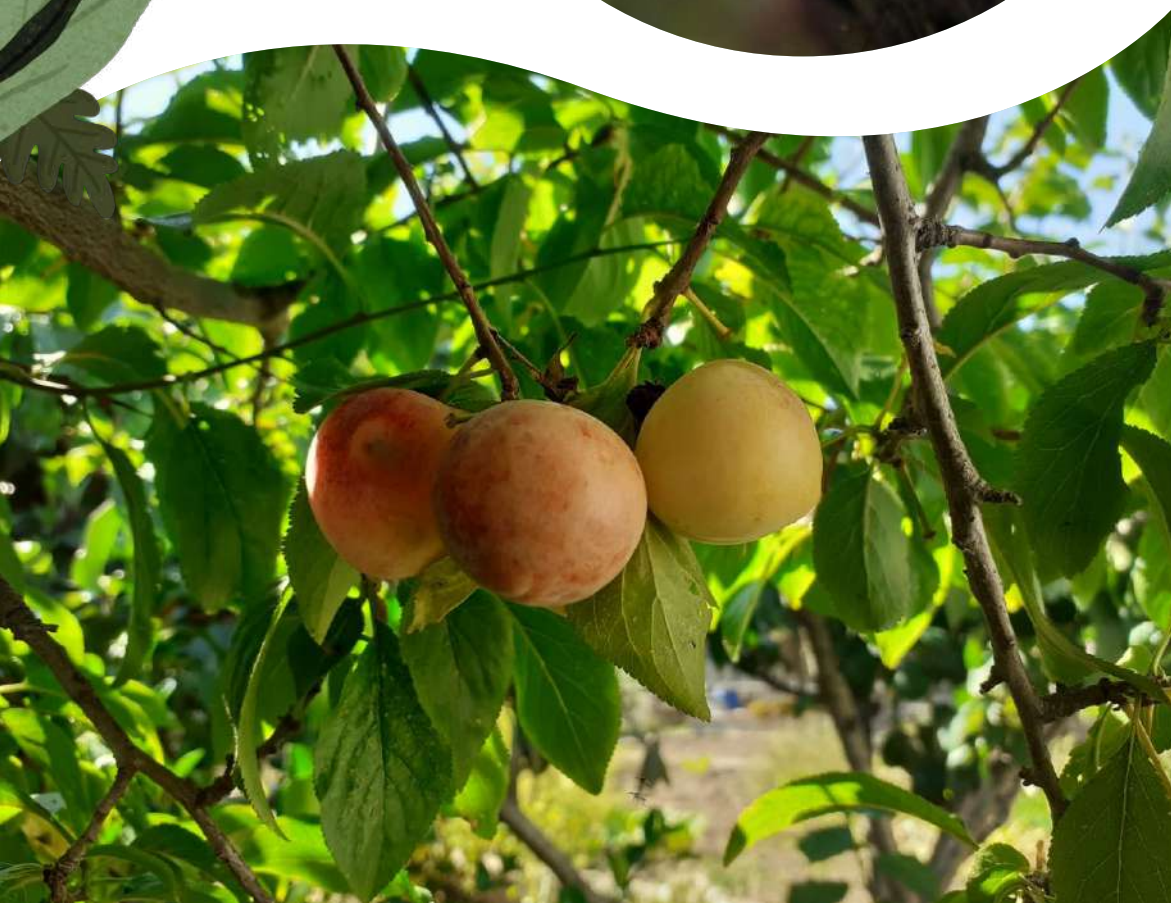
++

++

Tornar

primavera

estiu

MIRABOLÀ

CIRUELO MIROBOLANO

Prunus cerasifera

Es cultiva pels seus fruits i també es pot utilitzar com a peu per a empaltar altres fruiters.

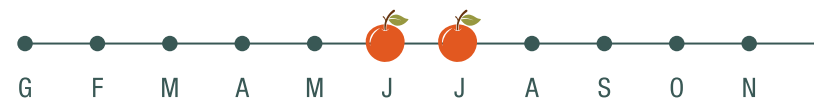
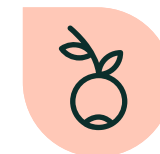
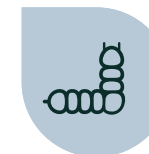
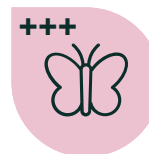
ARBRE FRUITER

3-6 m

CADUCA

Tornar

primavera

estiu

tardor

OLIVERETA

ALIGUSTRE

Ligustrum vulgare

Ha estat emprada per a fer tanques vegetals. Aquesta planta és l'aliment de les erugues de lepidòpters com la papallona nocturna anomenada Coronet (*Craniophora ligustri*), que també s'alimenta d'altres espècies com el freixe de fulla ampla.

ARBUSTOS

1-4 m

SEMIPERENNE

++

Tornar

primavera

hivern

OM

OLMO COMÚN

Ulmus minor

Ha tingut diversos aprofitaments forestals i ha estat plantat com a arbre ornamental (ja que fa una ombra densa). Els seus fruits són peculiars ja que tenen una ala llarga al voltant de la llavor. Arbre de fusta dura resistent als cops que, per exemple, serveix per a fer bitlles. A les darreres dècades molts oms han mort degut a la malaltia de la grafiosi causada per un fong.

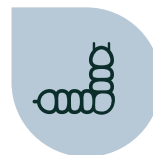
ARBRE DE RIBERA

15-25 m

CADUCA

Tornar

primavera

PERELLONER

PERAL DE MONTE

Pyrus spinosa

Floreix abans que surtin les fulles o al mateix temps.
El fruit es una pera petita, de 1-3 cm; és comestible però dur i aspre. A Catalunya no és molt abundant.

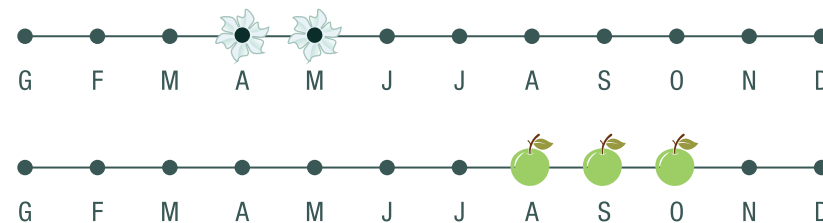
ARBRE FRUITER

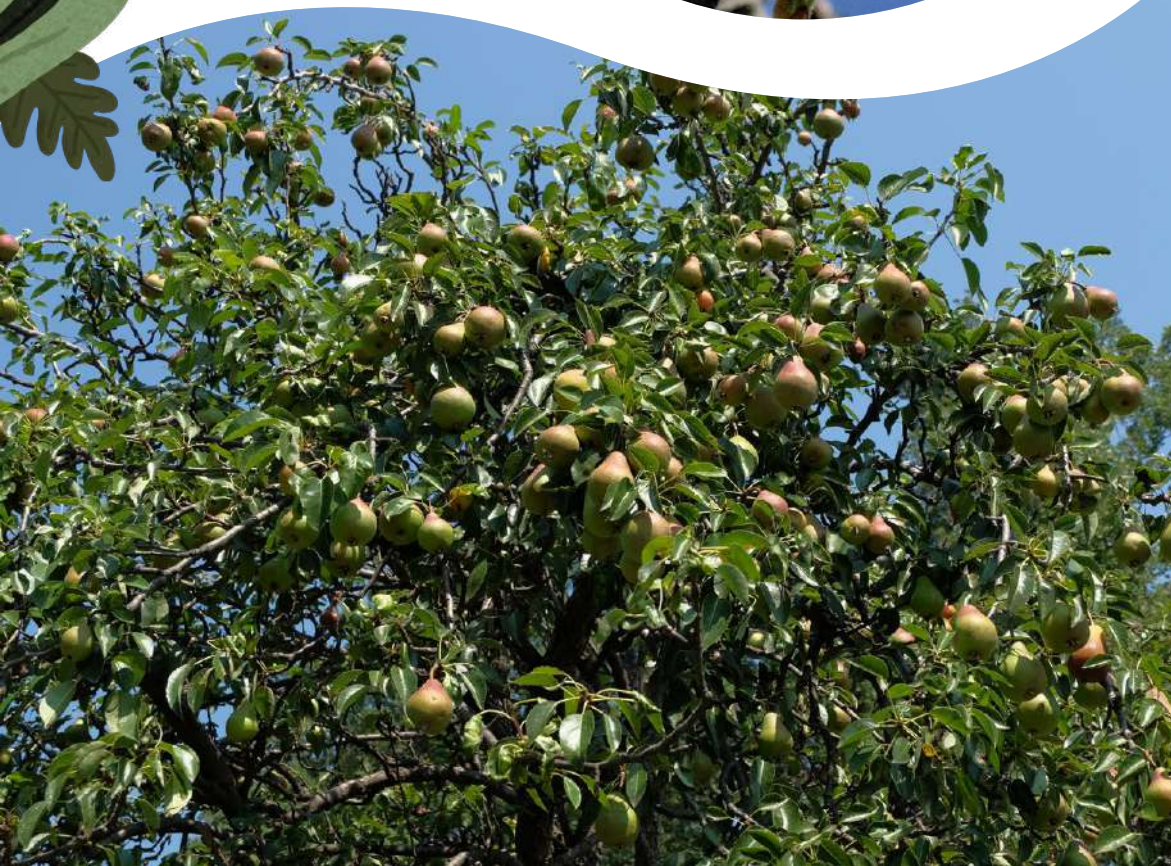

3-6 m

CADUCA

primavera

estiu

tardor

hivern

ARBRE FRUITER

10-15 m

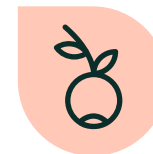
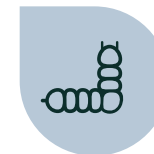
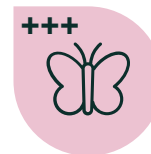
CADUCA

PERERA

PERAL

Pyrus communis

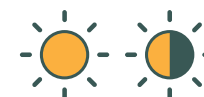
D'origen incert (potser sud-est d'Europa i Àsia occidental) ja que fa milers d'anys que es cultiva.

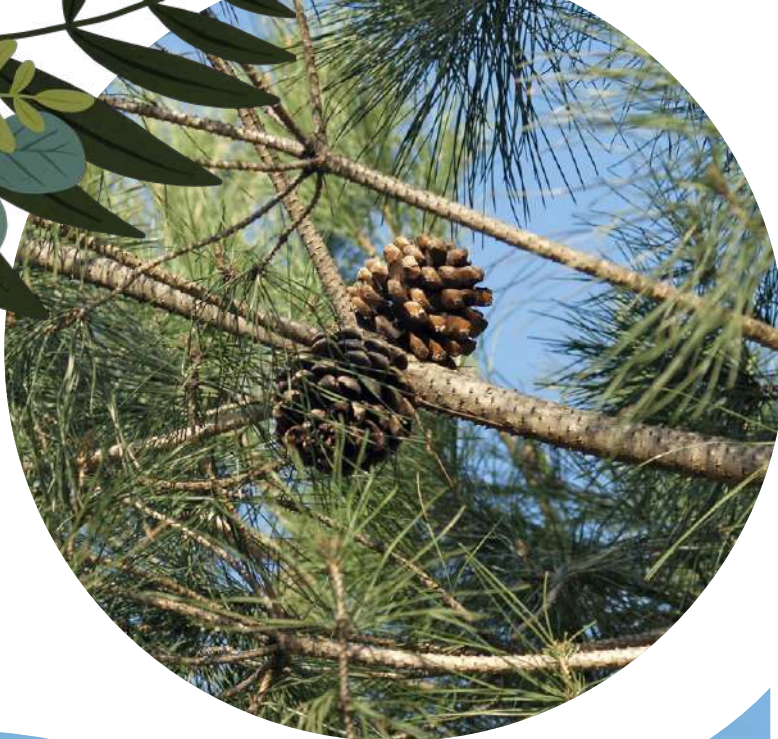
G F M A M J J A S O N D

G F M A M J J A S O N D

G F M A M J J A S O N D

Tornar

primavera

hivern

PI PINYER

PINO PIÑONERO

Pinus pinea

Pi de capçada ampla, en forma de parasol, amb pinyes grans, de pinyons comestibles molt apreciats com a fruit sec o en pastisseria (coques, panellets, torrons...). També té altres usos com la fusta (per a bigues i travesses), la resina en perfumeria o per fabricar l'essència de trementina o aiguarràs, usos remeiers (la resina per emplastres i combatre els dolors reumàtics, els borrons s'utilitzen per combatre els refredats...).

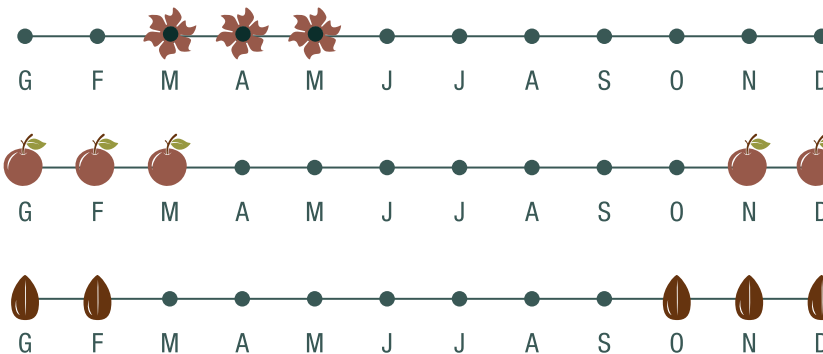
ARBRE

10-25 m

PERENNE

Tornar

primavera

hivern

POLLANCRE

CHOPO O ÁLAMO NEGRO

Populus nigra

És un arbre de creixement ràpid, que s'ha utilitzat en plantacions per a l'aprofitament de la fusta tova (de baixa qualitat) i també com a ornamental, prop de basses, fonts i camins. Té les flors femenines i masculines en peus diferents, és a dir, és el que es diu una espècie dioica. Les llavors porten petits plomalls de pèls que els ajuden a dispersar-se amb el vent. Sovint es poden trobar híbrids amb altres espècies forànies.

ARBRE DE RIBERA

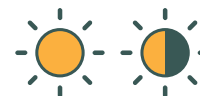
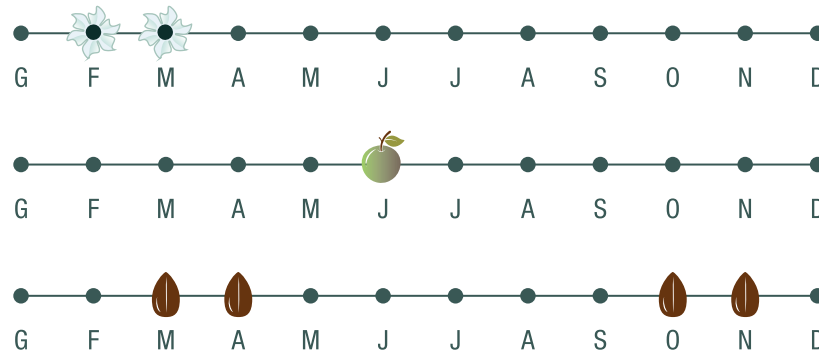

20-30 m

CADUCA

++

Tornar

primavera

POMERA SILVESTRE

MANZANO SILVESTRE

Malus silvestris / *Pyrus malus*

D'origen incert (potser sud-est d'Europa i Àsia occidental) ja que fa milers d'anys que es cultiva.

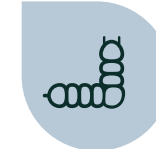
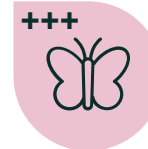
ARBRE FRUITER

3-6 m

CADUCA

estiu

ROMAGUERÓ

ZARZA DE LOS RASTROJOS O ZARZA PAJARERA

Rubus caesius

Les morens ténen grans força grossos (primerenes en ple estiu) i són molt buscats pels ocells (per això el nom vulgar en castellà). És una planta espinosa, d'espines petites si es compara amb altres espècies, amb fulles trifoliades i flors blanques. A la tardor les fulles adquireixen un color vermellós molt cridaner; cada any es produeixen noves tiges per la qual cosa es formen bardisses ràpidament.

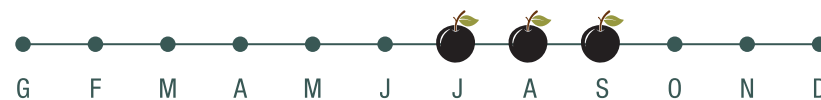
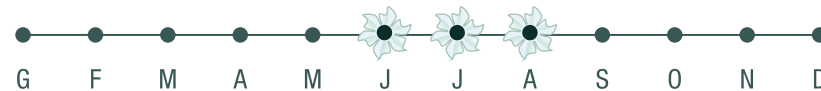
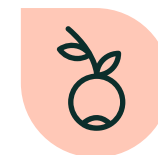
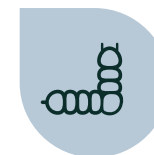
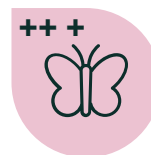
ARBUSTOS

1-5 m

CADUCA

Tornar

primavera

estiu

tardor

ROURE MARTINENC

ROBLE PUBESCENTE

Quercus pubescens

Les fulles sovint queden seques a l'arbre durant part de l'hivern. La gla té el peduncle molt curt. Sovint es pot hibridar amb altres espècies de roures (trobant exemplars desiguals i característiques intermitges).

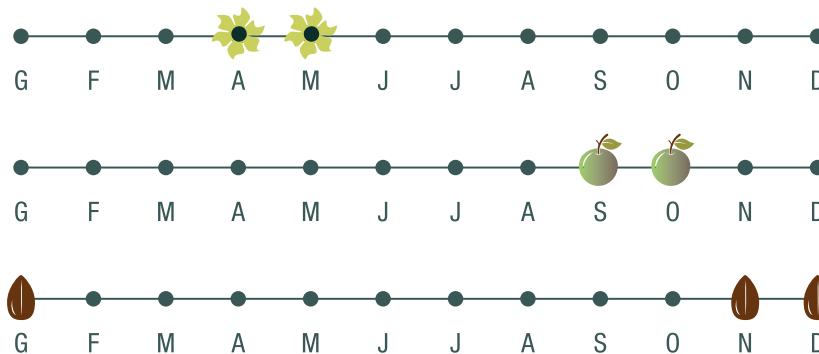
ARBRE

10-20 m

CADUCA

[Tornar](#)

SALZE BLANC

SAUCE BLANCO

Salix alba

El gènere "Salix" dona nom a l'àcid salicilic, compost que s'extreia de l'escorça dels salzes fins que el 1890 es va aconseguir la seva síntesi química, essent de l'actual aspirina. Els salzes proporcionen el vímet, vares llargues i flexibles utilitzades per a cistelleria. S'usa com a planta ornamental pel contrast i to de les seves fulles però també per restaurar lleres i fixar talussos sorrencs de les riberes.

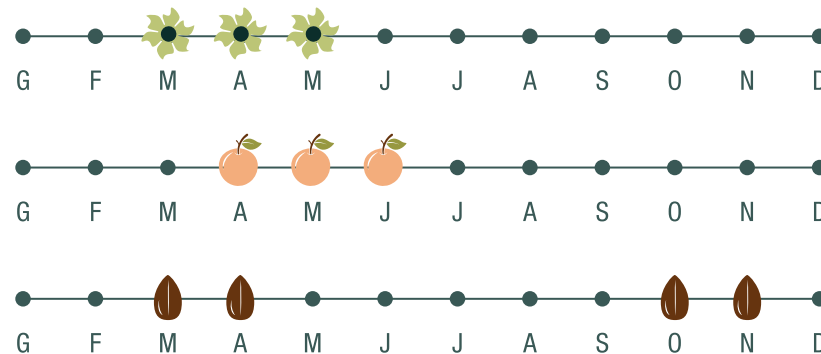
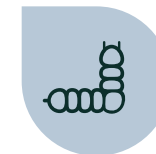
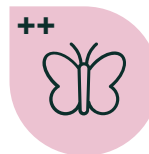
ARBRE DE RIBERA

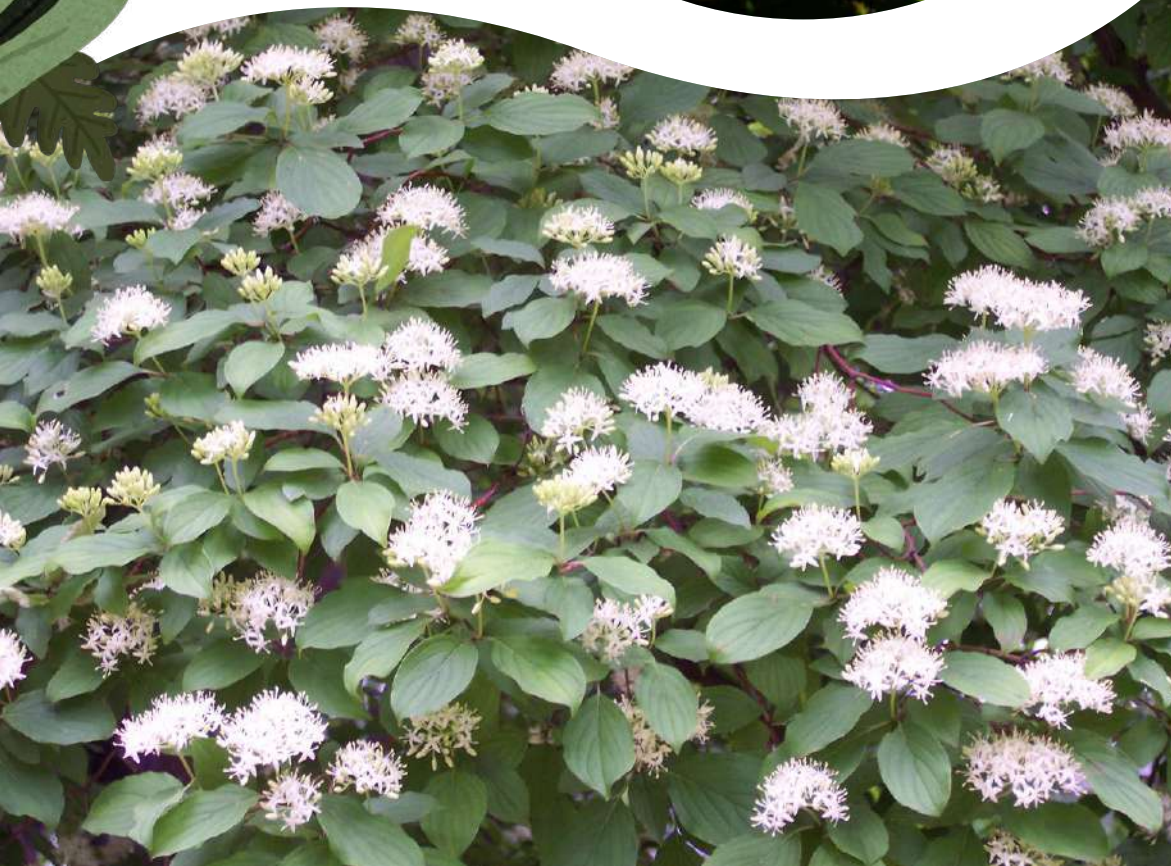
10-20 m

CADUCA

Tornar

primavera

estiu

tardor

SANGUINYOL

CORNEJO O SANGUINO

Cornus sanguinea

Planta mel·lífera, els fruits de color negre-blavós (no comestible per a humans) s'han utilitzat per tenyir i contenen una gran quantitat d'olis grassos que s'utilitzen per fabricar sabons.

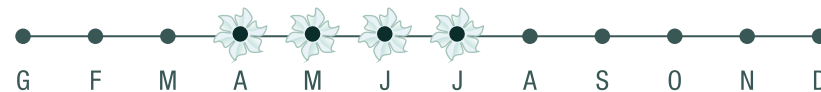
ARBUSTOS

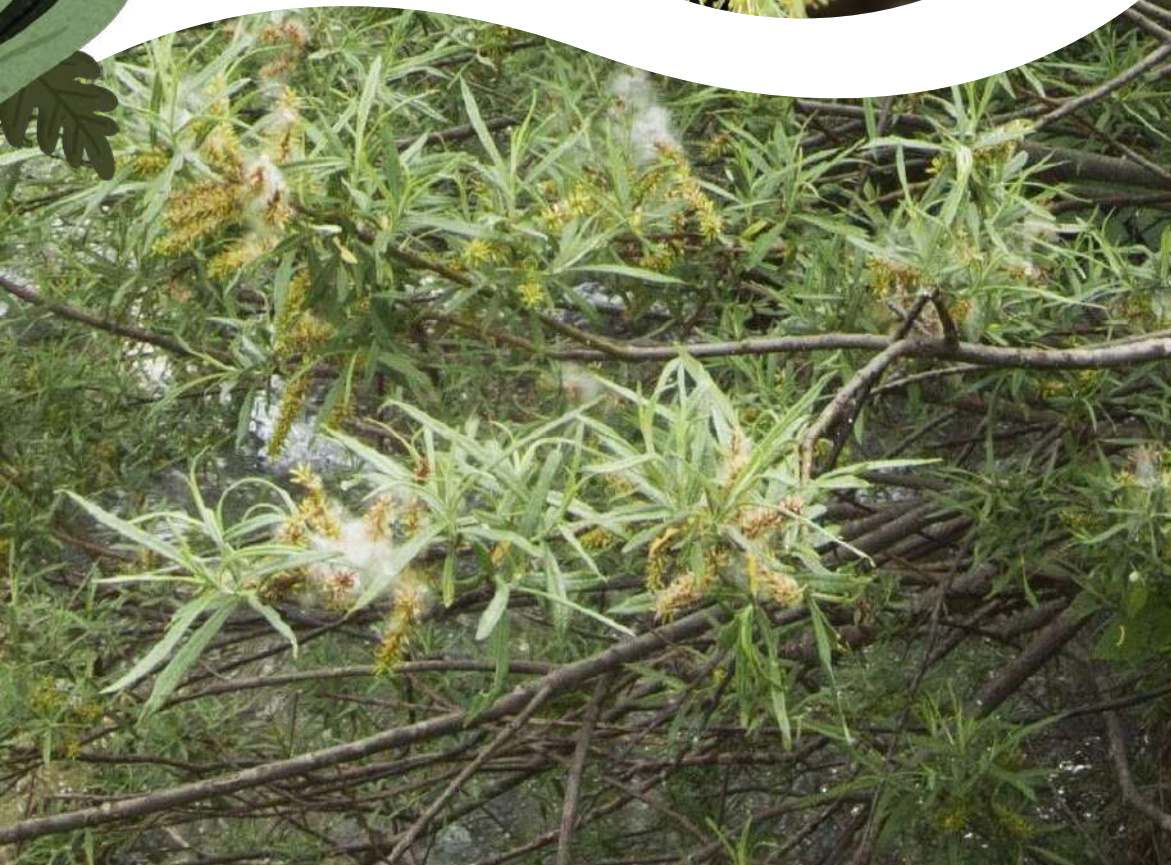

1-6 m

CADUCA

primavera

hivern

SARGA

SARGA O SAUCE GRIS

Salix elaeagnos

Floreix a finals d'hivern, quan encara no té fulles; això facilita la polinització per vent, ja que així les fulles no ho entorpeixen. En l'àmbit natural, formen bosquines a les lleres del riu, i les arrels profundes eviten que la força de l'aigua arrenqui les plantes.

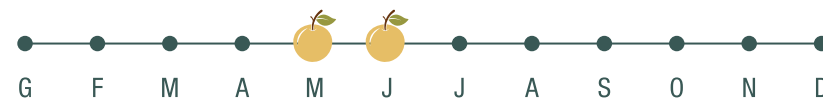
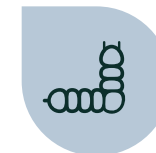
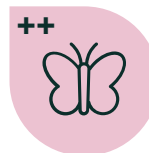
ARBRE DE RIBERA

1-6 m

CADUCA

Tornar

ARBRE DE RIBERA

15-20 m

CADUCA

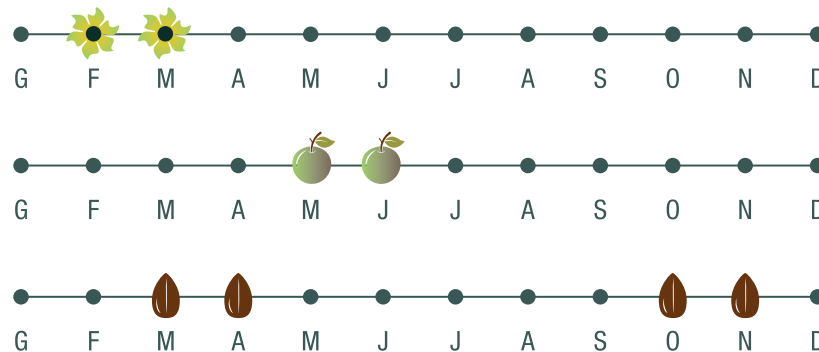
TRÈMOL

ÁLAMO TEMBLÓN

Populus tremula

El nom popular li dona el moviment de les seves fulles: gràcies al llarg pecíol ("tija") de la fulla, amb una miqueta de vent, ja es mouen i sembla que "tremolin". Escorça llisa i blanquinosa. Com altres pollancre, els fruits són càpsules, que quan maduren s'obren per alliberar les petites llavors que estan embolicades en un borrisol blanc. Arbres amb flors femenines i altres amb flors masculines.

++

primavera

estiu

TRÈVOL

TRÈVOL O PIE DE LIEBRE MAYOR

Trifolium rubens

Una altra de les espècies de trèvol que podem trobar a casa nostra que, com la resta de trèvols, té les fulles trifoliades (en grups de tres). És una herba perenne que es pot trobar en clarianes de boscos, herbassars i matollars en sòls profunds i frescos i, en aquest cas, les flors vermelloses.

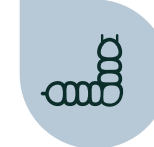
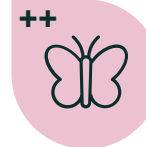
ORNAMENTAL

30-50 cm

PERENNE

primavera

estiu

tardor

TRÈVOL DE PRAT

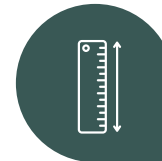
TRÉBOL

Trifolium pratense

Planta herbàcia, de port erecte i ramificat, de dimensions variables. El nom en llatí fa referència a les fulles trifoliades i a que és una planta típica de farratge, que es troba als prats. És una de les moltes espècies de trèvols, és força cridanera i abundant (en prats humits o al voltant de fonts, als marges dels rius i barrancs, o a la vora d'horts). Pot sobreviure a baixes temperatures però no tolera les temperatures molt altes i a casa nostra pot formar grans extensions de gespes.

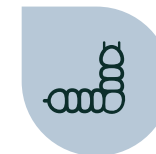
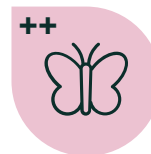
ORNAMENTAL

10-100 cm

PERENNE

primavera

tardor

hivern

VERN

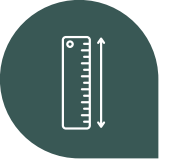
ALISO

Alnus glutinosa

Té arrels poc desenvolupades, ja que viu on el nivell freàtic d'aigua és alt; hi ha l'expressió: "el vern necessita sempre tenir els peus a l'aigua". La seva fusta aguanta molt estant mullada (a Venècia hi ha puntals de fusta fets amb aquest arbre). El vern millora el sòl gràcies a la fixació del nitrogen que fan les seves arrels i és d'interès com a planta per recuperar talussos i lleres.

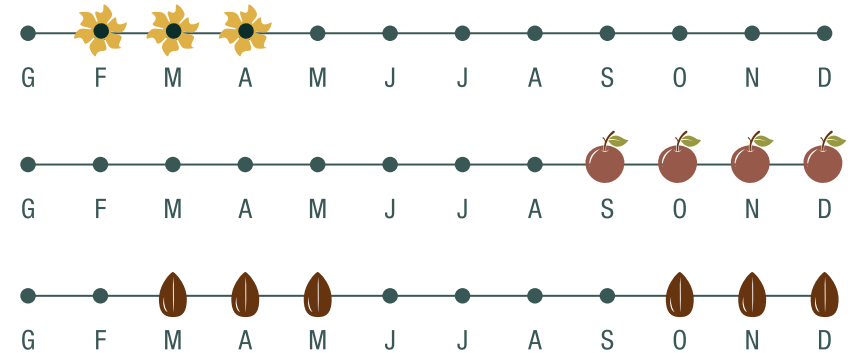
ARBRE DE RIBERA

15-25 m

CADUCA

Tornar

estiu

VIDALBA

CLEMÁTIDE

Clematis vitalba

Planta enfiladissa freqüent en bardisses i boscos humits. Semblant a la vidiella, però amb flors de color blanc-verdós o crema. Pot habitar a més altura (estatge montà) que la vidiella. Tiges i fulles poden irritar la pell.

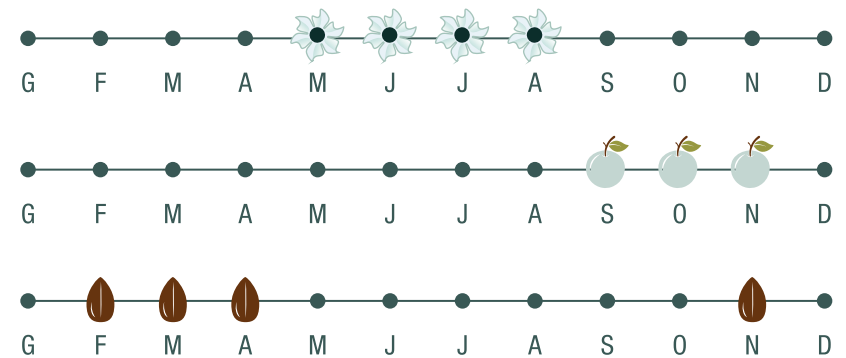
ENFILADISSES

2-20 m

CADUCA

estiu

VIDIELLA

HIERBA MUERMERA

Clematis flammula

Semblant a la vidalba, però de flors completament blanques i d'indrets més mediterranis i secs, i que rarament assoleix els 1.000m. Tiges i fulles poden irritar la pell.

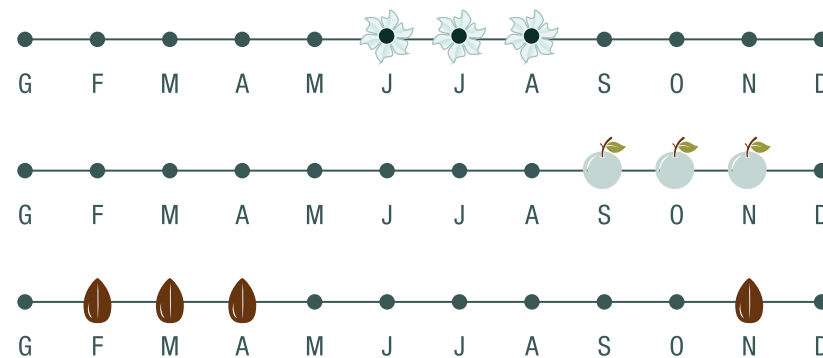
ENFILADISSES

1-10 m

CADUCA

CONSELLS

PER LES NOSTRES
BALCONADES, TERRASSES I JARDINS

AIGUA

En els darrers mesos i anys hem viscut una situació d'emergència per sequera molt important que ens ha fet obrir encara més els ulls davant l'actual context de canvi climàtic.

Per això, cal tenir més en compte que mai els consells relacionats amb no malgastar aigua, d'utilitzar-ne el mínim possible i de reutilitzar-la al màxim.

Tots coneixem els consells generals de l'estalvi d'aigua: tancar les aixetes mentre ens rentem dents o fem altres coses; dutxar-se en comptes de banyar-se; tancar l'aigua mentre ens ensabonem; posar difusors a les aixetes per reduir el cabal d'aigua que es gasta; tenir cisternes de doble descàrrega al vàter... entre d'altres exemples.

Però també podem aplicar criteris d'estalvi d'aigua en el nostre balcó, jardí o terrassa i aquí us donem alguns consells per fer-ho i, al mateix temps, poder regar les nostres plantes.

CONSELLS A TENIR EN COMPTE AMB L'AIGUA

■ **Aprofitar l'aigua de rentar-se les mans**

Si teniu possibilitat, poseu un recipient a sota de l'aigua de l'aixeta on us renteu les mans. És aigua que sol estar prou neta per poder regar les plantes, aprofiteu-la!!!

■ **Recollir l'aigua freda**

Si teniu possibilitat, poseu un cubell al costat de la dutxa per recollir l'aigua freda que desaprofitem mentre esperem que arribi la calenta. Recollirem molts litres d'aigua que podem reutilitzar per regar.

■ **L'aigua de les verdures**

Per regar les plantes podem reutilitzar l'aigua sobrant de rentar les verdures o de cuinar (de bullir o de fer el menjar al vapor). No la llanceu!!! Recolliu-la i aprofiteu-la, us sorprendreu de l'aigua que tenim disponible.

■ **L'aigua de la pluja**

Si teniu oportunitat, podeu posar sistemes de recollida i emmagatzematge de l'aigua de la pluja, que podreu reutilitzar més tard.

■ **Ús de plantes mediterrànies**

Si utilitzem plantes autòctones de l'àmbit mediterrani, gastarem menys aigua, ja que són espècies adaptades al nostre clima, caracteritzat per l'escassetat d'aigua sobretot durant el període estival.

Aquesta manca d'aigua pot ser molt severa i pot comprometre la supervivència de les plantes i per això la vegetació mediterrània ha desenvolupat diversos mecanismes de supervivència.

Sabeu quines són aquestes estratègies o mecanismes?

- **Evitar la pèrdua de les fulles (que són molt costoses de produir):**
 - Predomini de plantes perennes (vegetació xeròfil·la). Ex: atzavara, crespinell...
 - Abundància de les plantes amb essències i reïnes per evitar que els herbívors se les mengin. Ex: farigola, sajolida, espígol, etc.
 - Abundància de plantes espinoses per evitar ser menjades.
- **Estratègies per evitar la pèrdua d'aigua:**
 - Plantes suculentas que acumulen aigua (a la tija o les arrels).
 - Fulles mig pansides que redueixen l'activitat i la deshidratació. Ex: les estepes.
 - Fulles anomenades escleròfil·les per disminuir la transpiració i/o pèrdua d'aigua: fulles endurides (ex: alzina, garric); llustroses i encerades per l'anvers per impermeabilitzar-les (ex: aladern, arboç); reducció de la mida de la fulla (ex: esparreguera, ginesta, gatosa); fulles recargolades amb menys estomes i concentrats al revers (ex: romaní, baladre); o abundància de pèls al revers de les fulles per mantenir la humitat (ex: alzina, olivera, aladern).

PLANTES AUTÒCTONES EN COMPTES D'EXÒTIQUES

Utilitzar plantes i vegetació natives és molt beneficiós perquè són espècies adaptades a la nostra zona. Per una banda reduïrem costos per l'ús de recursos (aigua, pesticides, fertilitzants, etc.). I per altra banda, estem millorant la qualitat de l'hàbitat pels ocells i la vida silvestre, ja que ofereixen aliment natural (fruits, baies, llavors, pol·len...) que atrauen i afavoreixen moltes espècies, ja siguin residents, migradores o hivernants.

Per tant, doncs, amb l'ús de plantes autòctones (en comptes d'altres exòtiques) en els nostres balcons, terrasses i jardins estem afavorint la biodiversitat i estarem creant minireserves naturals que poden contribuir a augmentar la connectivitat i la permeabilitat entre les àrees naturals i les humanitzades. I, a més, plantant les espècies autòctones (en comptes d'altres espècies exòtiques) evitarem el perill que es puguin convertir en espècies invasores.

CONSELLS A TENIR EN COMPTE AMB LA VEGETACIÓ

- Deixar rodals de vegetació intactes (amb plantes de diferents alçades) sense podar, tallar o segar; com més grans millor per afavorir la interconnectivitat entre aquestes àrees segures.
- Aplicar un sistema de rotació en el manteniment de vegetació (arbres, bardisses i arbustos, zones herbàcies...) perquè en diferents moments els ocells i altres espècies puguin beneficiar-se de la vegetació.
- Podar la vegetació per afavorir el creixement dens d'estructura de l'hàbitat (arbres, bardisses i arbustos) estimulant una vegetació més saludable i més resistent a les plagues.
- I sobretot, eviteu tallar i podar la vegetació durant la temporada de reproducció dels ocells.

MENJADORES

Una de les maneres més habituals d'ajudar els ocells és col·locar menjadores en els nostres balcons, terrasses o jardins. És recomanable posar les menjadores només en l'època de l'any en la qual hi ha menys disponibilitat d'aliments que, en el nostre cas, és de finals de tardor fins a finals d'hivern, quan la temperatura és més baixa.

Així, posar una menjadora oferint aliment als ocells, per una banda permet ajudar-los quan el menjar és menys abundant però, d'altra banda, també pot ser una experiència incomparable per a nosaltres, ja que permet observar-los de prop. No obstant això serà la nostra obligació estar atents a certes qüestions que evitin que les nostres menjadores es converteixin en un problema pels ocells.

CONSELLS A TENIR EN COMPTE SI POSEM MENJADORES

- **Tipus de menjadora:** poden ser diferents i cada disseny serà més adequat per a un tipus de menjar i per unes espècies o altres. Per ocells que solen buscar l'aliment a les branques dels arbres i arbustos, les menjadores penjants solen ser acceptades amb rapidesa. Per a ocells que solen alimentar-se a terra (com els ocells granívors) podem fer servir menjadores tipus "safata", però també cal vigilar que no hi puguin accedir animals als quals no es recomana donar aliment (com coloms, tórtors turques, ratolins o rates).
- **Ubicació:** és important minimitzar els riscos que pot suposar una ubicació errònia per als ocells; no l'hem de situar a prop d'una finestra o vidriera contra la qual puguin xocar i les hem d'ubicar lluny de l'abast de predadors (salvatges o domèstics).
- **Aliment adequat de qualitat:** el tipus de menjar és important i ha de tenir en compte les necessitats nutricionals dels ocells (que poden variar al llarg de l'any): un bon aliment ric en greixos durant l'hivern no és adequat durant el període de cria, quan han de buscar aliments rics en proteïna per als polls.

Sempre és millor triar opcions tan naturals com sigui possible i podem posar-hi llavors, fruita, fruits secs, etc. Cal tenir en compte que siguin aliments sense sal i sense torrar i no donar-los mai aliments que continguin sal, sucre o hagin estat cuinats. Coses com restes d'hamburgueses,

patates fregides, brioixeria industrial (amb gran quantitat d'additius) o pa no aporten els nutrients que requereixen els ocells per a un desenvolupament correcte. Tampoc és un lloc on posar aliments rancis o passats.

Les diferents espècies poden tenir preferències d'aliments o llavors diferents i per tant, en funció de les que posem poden acudir unes espècies o altres (diferents espècies de mallerengues, pinsans, verdums, gafarrons, pardals, pica-soques, merles i tords, etc.). Podem posar menjadores de llavors (negrilló, mill, nabina, escaiola, llavors de gira-sol grans o petites cruus i sense sal, cacauets amb la closca o pelats però crus i sense sal), fruita com pomes, raïm o prunes, cucs de la farina o elements que ja es venen preparats com les boles de greix i llavors.

- **La neteja és fonamental:** per reduir el risc de transmissió de malalties és molt important fer una neteja regular de la menjadora, que pot ser una vegada cada dues setmanes (o més sovint si el temps és humit). Per a fer la neteja l'haurem de retirar i rentar amb aigua i sabó; posteriorment l'aclarim i deixem assecar abans de tornar a posar-hi aliment. La neteja regular també inclou l'eliminació de qualsevol resta d'aliment "passat" o no consumit, així com la retirada de restes de menjar sota la menjadora, ja que poden atraure altres visitants no desitjats.

ABEURADORS

A més del menjar, hem de recordar que per als ocells, igual que per a la resta d'animals, també és molt important la disponibilitat d'aigua. En àrees o països calorosos sobretot durant els mesos més càlids, però sense oblidar que realment les aus necessitaran aigua durant tot l'any.

Així doncs, els abeuradors dels nostres balcons, terrasses o jardins poden cobrir aquesta necessitat, tant referent a l'aigua per beure com per a l'aigua per al bany i neteja del plomatge.

CONSELLS A TENIR EN COMPTE AMB ELS ABEURADORS

En el cas dels abeuradors, la seva neteja és vital. L'aigua de l'abeurador ha de ser renovada regularment per evitar que s'hi desenvolupin microorganismes (o larves de mosquit).

CAIXES NIU

Una altra manera d'ajudar als ocells és oferir llocs adequats de nidificació. Moltes vegades en balcons, terrasses, jardins o fins i tot en altres espais urbans com els parcs, els ocells no troben llocs on criar.

Així, ocells que crien en forats o cavitats, sovint no poden fer-ho per la manca de forats en les parets o construccions o per la manca d'arbres o perquè aquests són encara joves i per tant no ofereixen cavitats naturals. En aquests casos, les caixes niu poden suposar una alternativa adequada que els substitueixi i permeti criar als ocells.

Cal tenir present que hi ha diverses espècies que poden utilitzar aquestes caixes niu i que les característiques de la caixa (mida, diàmetre o forma del forat d'entrada, etc.) determinarà per a quina espècie pot ser útil. Algunes espècies que poden utilitzar aquestes caixes poden ser mallerengues, pardals, pit-roig, puputs, alguns rapinyaires... però també orenetes, falciots.

Però també podem tenir en compte altres espècies com els rat-penats o fins i tot posar hotels d'insectes que afavoreixin la presència de pol·linitzadors.

Cal tenir en compte que les caixes niu per a ocells s'han de netejar anualment, un cop acabat el període de cria, per exemple, després de l'estiu o principis de tardor.

CONSELLS A TENIR EN COMPTE AMB ELS CAIXES NIU

Tant per menjadores, com abeuradors i caixes niu, cal tenir en compte que la seguretat dels ocells és molt important, i per tant la seva ubicació no ha de suposar cap perill per a ells. Així doncs, hem de triar una ubicació que no sigui accessible ni per a predadors naturals ni per a altres predadors com ara els gats i, per tant, hem de situar aquests elements (menjadores, abeuradors o caixes niu) lluny del seu abast i de manera que els resulti impossible aproximar-s'hi sense ser vistos.

Bones pràctiques de jardineria a Barcelona: conservar i millorar la biodiversitat. Octavi Borruec, Àrea d'Ecologia Urbana. Ajuntament de Barcelona. 2016. Llicència Creative Commons de reconeixement (by).

Com dissenyar un jardí de papallones. Guia pràctica. Museu de Ciències Naturals de Granollers. Garden Birds Distribucions. 2022.

Dossier Tècnic. Núm. 28. "Apicultura i producció de mel a Catalunya". Abril de 2008. Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural.

Els arbres silvestres de Catalunya. Josep M. Panareda. Brau edicions 2019.

Els pol·linitzadors silvestres a Catalunya; Informe sobre estatus, amenaces i àmbits prioritaris d'actuació per a la seva conservació. Bosch J, Stefanescu C, Roquer-Beni L et al. (2022). Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. Llicència Creative Commons de Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual CC BY-NC-SA

Estudi d'espècies invasores a la ciutat de Barcelona i proposta d'espècies alternatives. Ajuntament de Barcelona.

Fauna silvestre y edificios: Guía técnica para conservar y fomentar la biodiversidad en obra nueva y edificación. García Grande, M. A., Granell Moreno, L., Martínez Martínez, L. y Sánchez Cepeda, B. SEO/BirdLife, Madrid. 2022.

Flora catalana I. Plantes de Muntanya. Josep M. Panareda. Brau edicions 2019.

Flora catalana II. Plantes mediterrànies. Josep M. Panareda. Brau edicions 2019.

Guía de especies vegetales. Diputación de Cádiz. Área de Transición Ecológica y Desarrollo Urbano Sostenible. (https://www.dipucadiz.es/export/sites/default/transicion-ecologica-y-desarrollo-urbano-sostenible/galeria_de_ficheros/Guia_Virtual_de_Especies_Vegetales_Diputacion_Cadiz/00_Guia-Virtual-de-Especies-Vegetales_Def.pdf)

Guia per a la gestió del verd urbà. Sèrie Urbanisme i Habitatge 6. Col·lecció Eines. Diputació de Barcelona. 2021.

Guia per a la selecció d'espècies de verd urbà: arbrat viari. Josep Selga, Anna Terricabras i Asier Ibero. Col·lecció Documents de Treball. Sèrie Territori, 21. Diputació de Barcelona. 2012

Guia per a la selecció d'espècies de verd urbà: jardineria. Josep Selga, Xavier Argimon, Carme Farré i Josep Cirera. Col·lecció Documents de Treball. Sèrie Territori, 27. Diputació de Barcelona. 2015

Herbes i flors de camps i vores de camins. Plantes ruderals i arvenses. Josep M. Panareda. Brau edicions 2021.

Herbes silvestres urbanes de la ciutat de Girona. Oficina per la sostenibilitat de Girona. Ajuntament de Girona

Jardines llenos de vida guía de plantas. Jardins plens de vida: guía de plantes. Jardins pleins de vie: guide de plantes. Mònica Casanovas i Joan Parera. Cornellà de Terri (Girona). Carex Vivers, 2018.

Jardineria mediterrànea sin especies invasores. Pere Fraga i Arguimbau. Generalitat Valenciana. Conselleria de Medio Ambiente, Agua, Urbanismo y Vivienda, 2009. (Manuales técnicos I)

Mesures per afavorir els pol·linitzadors en la restauració ambiental. Anselm Rodrigo i Jordi Bosch. CREAF. Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Sostenibilitat. 2019

Mesures per al foment de la biodiversitat urbana a la ciutat de Girona. Galanthus Associació. 2016.

Metodologies de Treball en Jardineria. Manteniment d'Herbassars. Octavi Borruec i Joan Bernat. 2021. Llicència Creative Commons de de Reconeixement – No comercial – Sense obra derivada (by-nc-nd)

Metodologies de Treball en Jardineria. Manteniment prats urbans (gespes evolucioandes). Octavi Borruec, Rossend Font i Joan Bernat Martín. 2022. Llicència Creative Commons de de Reconeixement – No comercial – Sense obra derivada (by-nc-nd)

Pla d'actuacions per la gestió de la flora exòtica invasora de les hortes de Santa Eugènia. Ajuntament de Girona 2023.

Plantes de matollars i boscos. Parc de la Serralada de Marina. Diputació de Barcelona. Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona

Renaturalització de la ciutat. Sèrie Urbanisme i Habitatge 2. Col·lecció Estudis. Diputació de Barcelona. 2019.

<https://www.jardinsdepapallones.org/>

<https://www.floracatalana.cat/>

<https://herbarivirtual.uib.es/>

<https://creatuseto.fundacionfire.org>

<https://repoblacionautoctona.com/>

<https://flora-on.pt>
(Flora de Portugal Interactiva. Sociedade Portuguesa de Botânica)

<https://identify.plantnet.org/ca>

<https://arbolesdelmundo.com>

<https://www.floravascular.com>

<https://floradeiberia.com/>

<https://www.asturnatura.com/>

<http://www.carex.cat/>

<https://cantuesoseeds.com/>

<https://www.agromaticas.es>

<https://elnougarden.com/>

<https://www.magicgardenseeds.es/>

<https://www.compo.es/>

<https://es.wikipedia.org/>

BIO DIVERSITAT

